

Tisdagen den 14 maj

Kl. 13.00–15.55
18.00–18.15

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 23 och 24 april justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tjänstgörande ålderspresidenten meddelade att *Lars Hjälmered* (M) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 11 maj, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Åsa Hartzell* (M).

§ 3 Avsägelse

Tjänstgörande ålderspresidenten meddelade att *Lars Lindström* avsagt sig uppdraget som justitieombudsman från och med den 31 augusti.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om ersättare

Tjänstgörande ålderspresidenten anmälde att *Katarina Olofsson* (SD) skulle tjänstgöra som ersättare för *Ludvig Aspling* (SD) under tiden för hans ledighet den 28 maj–27 juni.

§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2018/19:232

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:232 Finansiering av behandling vid sällsynta sjukdomar
av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 juni 2019.

Prot. 2018/19:92
14 maj

Skälet till dröjsmålet är andra inbokade engagemang för Sr Hallengren.
Stockholm den 13 maj 2019
Socialdepartementet
Lena Hallengren (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

§ 6 Anmälan om faktapromemorior

Tjänstgörande ålderspresidenten anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2018/19:FPM47 Meddelande om ett förändrat beslutsfattande för EU:s energi- och klimatpolitik *COM(2019) 177* till skatteutskottet
2018/19:FPM48 Att skapa förtroende för människocentrerad artificiell intelligens *COM(2019) 168* till utbildningsutskottet

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2018/19:3101 och 3102 till arbetsmarknadsutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Civilutskottets betänkande
2018/19:CU16 Nya EU-regler om aktieägares rättigheter

Konstitutionsutskottets betänkanden
2018/19:KU29 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor
2018/19:KU28 Offentlig förvaltning
2018/19:KU30 Författningsfrågor
2018/19:KU22 Riksdagens arbetsformer
2018/19:KU34 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder
2018/19:KU36 Ändring i offentlighets- och sekretesslagen med anledning av lagen om bostadsanpassningsbidrag

Justitieutskottets betänkanden
2018/19:JuU23 Stärkt ordning och säkerhet i domstol
2018/19:JuU25 Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning
2018/19:JuU24 Skärpt straff för subventionsmissbruk

§ 9 Kulturskaparnas villkor

*Kulturskaparnas
villkor*

Kulturutskottets betänkande 2018/19:KrU11
Kulturskaparnas villkor
föredrogs.

Anf. 1 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr ålderspresident! Jag läser då och då i Kerstin Ekmans bok *Gubbas hage*. Hon påminner mig om hur viktigt det är att både se den lilla detaljen och den stora helheten. En äng består till syvende och sist av enskilda grässtrån, och enskilda grässtrån är helt beroende av ängens konstitution. Hon hjälper oss att se de båda.

Det som kulturutskottet nu hanterar är kulturskaparnas villkor. Den lärdom man drar av Kerstin Ekman kan användas också här. Man måste se varje enskild kulturskapares villkor, men man måste också se det ekologiska systemet runt omkring var och en av dem. Man måste se till hela ängen av bra villkor för kulturskapare samtidigt som man tittar på den enskilda skaparens egna villkor.

I det betänkande som nu debatteras, och som det ska fattas beslut om senare, finns en lång rad förslag om att förbättra kulturskapares villkor i Sverige. Därutöver finns det en utredning som just nu bereds av regeringen. Jag ser mycket fram emot den fortsatta beredningen av just kulturskapares villkor.

Man pekar ut en lång rad förslag, herr ålderspresident, om vad som bör göras för att vi ska få bättre förutsättningar för god konst i Sverige. Jag vill peka på tre områden som jag tror är särskilt avgörande.

Det första är frihet. Det handlar om att slå vakt om yttrandefriheten på vilken all kultur och alla yttranden till sist byggs. Det är rätten att yttra sig, uttala sig, som ibland är ifrågasatt. Inte minst kulturens frihet ifrågasätts, och ibland utsätts till och med konstnärer för attacker på grund av sina yttranden.

Denna frihet handlar också om armlängds avstånd. Hur ska vi från politikens sida styra den kultursfär som finns utan att lägga oss i vad som skapas men ändå skapa goda villkor för att människor ska kunna skapa och mötas i kulturen? Det hot och hat som vi ser ibland växer fram, herr ålderspresident, innebär att människor till sist tvingas vara tysta eller inte vågar säga det de tänkte säga.

Friheten handlar också om, vilket man ofta glömmer bort, mångfald i finansieringen. När du inte får möjlighet att finansiera dig från en part är det frihet att också kunna finansiera dig från en helt annan part. Det är därför som det är så viktigt att fundera kring hur vi ser till att fler vill vara med och bidra till att vi har ett rikt kulturliv i Sverige.

Det andra är förutsättningarna för den enskilda och för helheten. Det handlar om hur vi ser till att det finns möjligheter i hela landet att vara konstnär. Där finns en hel del att göra. Det är klart att det ibland finns ett behov av att ha en kreativ massa och att många människor samlas i stora städer. Men det finns också ett behov av att man kan möta och skapa kultur i hela landet.

Det handlar om att se till att upphovsrätten fungerar. Vi har de senaste veckorna haft en hel del diskussioner om det i detta parlament. Vi är inte alla överens om att det som kom fram från EU-systemet var alldeles perfekt. Men jag tror att vi är överens om att det behövs en fungerande upphovsrätt för att se till att den som skapar också kan få betalt för det hon gör.

Det behövs generellt också mer pengar och mer resurser i systemet. Det handlar om offentliga medel men också privata medel. Det handlar om att underlätta för människor att satsa sitt kapital för att berika Sverige i form av kultur. Det handlar också om MU-avtal och andra lösningar som finns för att den som ställer ut eller publicerar sig ska få chans att få finansiering.

Förutsättningarna skapas också om det finns ett grundläggande trygghetssystem i Sverige som också passar kulturskapare. Därför är det viktigt att den utredning som nu ligger på bordet om kulturskapares villkor har konkreta förslag för ökad trygghet och säkerhet för kulturskapare.

Därutöver handlar förutsättningarna om att fundera kring hur vi ser till att det sociala arvet eller bildningsarvet i Sverige inte blir så trångt att det bara är den som i dag har en konstnär som pappa eller en kulturintresserad mamma som själv blir konstnär, utan att vi får en bredd i skapandet. Det handlar om att människor inte minst genom utbildningssystemet oavsett var de kommer ifrån ser möjligheten att själv bli en skapare.

Det tredje som jag skulle vilja lyfta fram är bildningsnivån i samhället. Man glömmer ofta bort det. Vi talar om att skapa villkor för konstnärerna. En del i detta är att det finns en initierad publik som deltar i samtalet, deltar i utövandet och ibland är passiva tittare. Att suget efter kulturupplevelser finns brett i det svenska samhället påverkar också kulturskaparnas villkor i sig. Dialogen i sig är viktig. Men det höjer också kvaliteten om fler människor eftersträvar hög kvalitet och att delta i samtalet.

Herr ålderspresident! Det behövs nu mer än någonsin bra villkor för kulturskapare. Det behövs mer av nyfikenhet i det svenska samhället och mer bildning i den värld vi lever i. Det behövs mer av förståelse, mer av kreativitet och allt det som kulturen och kulturskaparna kan bidra till i samhället.

Även om behovet är större än någonsin är också hoten ganska stora. Därför är det viktigt att vi från kulturutskottet konstaterar att det inte bara är kulturengagerade politiker i kulturutskottet som måste engagera sig för att skapa goda villkor för konstnärer och kulturskapare. Det behövs engagerade politiker i skatteutskottet, i socialförsäkringsutskottet och i många andra utskott i riksdagen, och inte minst i utbildningsutskottet. Det handlar om att se till att hela samhället bättre tar till vara den kraft som finns i goda villkor för kulturskapare. Fler måste se allvaret och värdet.

Herr ålderspresident! Med detta vill jag yrka bifall till reservation nr 8.

Anf. 2 LOTTA FINSTORP (M):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 6 om behovet av översyn av scenkonstallianserna.

Scenkonstallianserna är en samlad benämning för tre moderna trygghetsnätverk för frilansande personer inom scenkonstområdet i Sverige: Teateralliansen, Dansalliansen och Musikalliansen. För att förbättra situationen för scenkonstnärerna anslås sedan 1999 medel till scenkonstallianser där frilansande professionella skådespelare, dansare och musiker med flera kan få anställning och ersättning under perioder när de saknar engagemang. De erbjuds olika utvecklingsprogram i form av kompetensutveckling men också arbetsförmedlande verksamhet.

Den senaste utvärdering som riksdagens kulturutskott har gjort av scenkonstallianserna och deras program är från 2012. Den visade att allianserna har förbättrat tryggheten för de scenkonstnärer som anställts men också att det finns utrymme för utveckling. Vi moderater anser att det finns behov av en ny utvärdering och att den bör göras snarast. Det händer väldigt mycket inom kulturområdet, och det måste finnas sjysta och bra villkor för den som gläder och engagerar oss andra.

Jag läste ett jätteintressant citat häromdagen av den armenisk-amerikanske författaren William Saroyan. Han har sagt: "Konstens uppgift är att göra världen uthärdlig." Det är ganska tungt, hör ni! Konsten gör att världen blir uthärdlig; då kanske vi också ska fundera på att de människor som gör detta för oss andra måste ha villkor som går att leva på.

Många konstnärer som jag har talat med vittnar om alla de extrajobb som de måste ha för att helt enkelt klara sitt levebröd. Konstnärernas Riksorganisation har räknat ut att medellönen för en kulturarbetare, en konstnär, är 13 000 kronor i månaden. Många avstår faktiskt från att skaffa barn för att föräldrampenningen blir så låg. Det är alarmerande.

Herr ålderspresident! Om man får ett uppdrag som konstnär innebär planering och skapande, låt oss säga, sex månader av heltidsarbete. Det gör att man får avstå från det extraarbete man har i vanliga fall för att kunna tjäna sitt uppehälle. Pengarna för den tid man skapar kommer sedan i allmänhet inte in förrän man har gjort sitt konstverk färdigt. Det är naturligtvis en otroligt svår situation.

Jag har suttit i Socialförsäkringsutredningen. Där finns delar kvar som man borde fördjupa sig i och som handlar just om att olika frilansande yrkeskategorier inte är till fullo inne i socialförsäkringssystemet. Det tycker jag är en oerhört viktig sak som vi absolut måste titta på. Det finns förslag, men man skulle behöva gå in i dem och fördjupa sig.

Socialförsäkringssystemen är fortfarande framför allt gjorda för dem som jobbar åtta till fem, fem dagar i veckan. Det har skruvats på en del, och det har blivit något bättre. Men denna kategori, kreatörerna, står i allmänhet utanför det trygghetssystem som gör att man vågar ta större risker och framför allt skaffa barn.

Herr ålderspresident! I utredningen *Konstnär – oavsett villkor?* Framgår att konstnärernas inkomstutveckling under den undersökta tioårsperioden ligger långt under befolkningens inkomstutveckling, och avståndet ökar ytterligare. Många konstnärer har så låga inkomster att de inte kan försörja sig på sitt konstnärskap. Samtidigt har en stor andel av konstnärerna en högskoleutbildning. Många har en fyra- till femårig utbildning och en stor kompetens, kanske också i pedagogik för att kunna undervisa som

Prot. 2018/19:92

14 maj

-----

*Kulturskaparnas
villkor*

bildlärare. Konstnärer med utländsk bakgrund har dessutom lönenivåer som ligger under dem för konstnärer som har svenskt ursprung.

Jag har funderat på varför inte riksdagen lägger fram de förslag som finns från Socialförsäkringsutredningen och som skulle gynna eller åtminstone ta in denna grupp yrkesutövare i socialförsäkringssystemet till fullo.

Om man till exempel får ett arbetsstipendium som är ett- till tvåårigt är det inte pensionsgrundande. Det handlar inte bara om konstnärer, utan så ser det ut generellt för dem som får stipendium. Också detta skulle behöva tittas på. Om man arbetar och betalar skatt – det gör man i och för sig inte på de stipendier som är ett- till tvååriga – måste man också kunna få en pensionsgrundande inkomst för att kunna förtjäna sitt levebröd den dag man går i pension eller till exempel blir sjuk. De konstnärspolitiska bidrag och stipendier som är längre än två år beskattas dock, och de är också pensionsgrundande. Men om man får ett- till tvååriga stipendier, vilket inte är ovanligt, har man ingen pensionsgrundande inkomst.

Dessa kortare stipendier, som inte beskattas, ligger inte heller till grund för SGI. Vad händer då om man blir sjuk? Då har man inte heller sin SGI att falla tillbaka på.

Jag skulle vilja uppmana riksdagen, och framför allt dess majoritet, att verkligen titta på detta så att vi inte har en grupp yrkeskreatörer och kombinatorer i samhället som inte ingår till fullo i socialförsäkringssystemet. (Applåder)

Anf. 3 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att framhålla att jag ställer mig bakom reservation 3 från Sverigedemokraterna i det betänkande vi nu ska debattera. Det är alltså mitt yrkande.

Den reservation som jag yrkar på berör i sin tur ett yrkande ur en kommittémotion från Sverigedemokraterna som lägger fokus på arkitektur och offentlig gestaltning. Yrkandet i den aktuella motionen berör mer specifikt enprocentsregeln – alltså den princip som nu har funnits i årtionden och som pekar på att 1 procent av den samlade kostnaden vid offentligt finansierad ny-, om- och tillbyggnad ska avsättas för konstnärlig gestaltning.

Herr ålderspresident! Det finns mycket att säga om denna princip, bland annat hur varierande den tillämpas runt om i landet. Konstnärsnämnden släppte för några år sedan en rapport som tydliggör att det finns frågetecken kring hur principen ska tillämpas. Tillämpningen skiljer sig till exempel markant mellan olika typer av svenska kommuner, såsom tillväxtkommuner och avfolkningskommuner, eftersom förutsättningarna ser väldigt olika ut.

Att nå ett tydliggörande av hur enprocentsregeln ska efterlevas är naturligtvis viktigt politiskt i allmänhet, men i synnerhet för våra svenska kulturskapares villkor. Gällande enprocentsregeln vill jag dock särskilt framhålla något annat här i dag: Vi sverigedemokrater vill att det ska utredas lämpliga direktiv att införa för att den konstnärliga gestaltningen i samband med enprocentsregeln skulle kunna leda till ökad estetisk hållbarhet i landets offentliga miljöer.

Herr ålderspresident! Varför estetisk hållbarhet är viktigt i offentlig gestaltning säger kanske sig självt för en del av oss. Men för att förklara det något handlar det om att det samhällsbygge vi vill se, den arkitektur vi vill

se och de offentliga miljöer vi vill se helst ska finnas kvar i tiotals eller rent av i hundratals år. I den bästa av världar ska det som byggs av oss, nu levande generationer, också uppfattas som tilltalande och trivsamt mycket längre in i framtiden av de generationer som kommer efter oss.

Exakt hur detta ska ske, och vilken typ av konstnärlig gestaltning som kommer att bli estetiskt hållbar, kan naturligtvis vara svårt att förutsäga här i dag. Det är såklart möjligt att något som upplevs som radikalt, provocerande och inte alls särskilt tilltalande och trivsamt av många i dag skulle kunna upplevas annorlunda av framtida generationer.

Oavsett detta är det viktigt att vi bär med oss och agerar i riktningen att vi gestaltar vårt samhälle konstnärligt med en ambition om estetisk hållbarhet. Här bör vi som folkvalda beslutsfattare verka dels för att den gestaltning som sker av våra offentliga rum har ett omfattande folkligt stöd, dels för att gestaltningen sker med stöd i vetenskaplig forskning – detta som motsats till att låta kulturradikaler och elitistiska krafter få sätta agendan i en riktning som saknar folkligt stöd.

Herr ålderspresident! Dock har vi alltför många gånger i Sverige sett att offentlig och skattefinansierad konst i mångas ögon verkar sakna ett mer framåtsyftande perspektiv. Vi kan ta menskonsten i Stockholms tunnelbana som ett exempel. Vi kan ta den slokande flaggstången med en svensk fana på Sergels torg som ett andra exempel, där flaggstången sattes upp alldeles i anslutning till en plats för ett terroråd som blev traumatiserande för Sverige som nation. Ett tredje exempel kommer från Göteborg, där Västtrafik bestämde sig för att ett konstverk som skulle pryda tågstationen skulle utgöras av en på livtid heltidsanställd person som skulle gå runt stationen och utgöra själva konstverket.

Detta handlar alltså om konstverk som upprörde många människor – kanske snarare därför att det saknades respekt inför vad skattebetalarnas pengar används till än att det var en kritik av verkens konstnärliga kvaliteter.

Att förespråka estetisk hållbarhet vad rör tillämpning av enprocentsregeln är *ett* sätt att visa respekt för våra uppdragsgivare, det svenska folket. Det visar att vi har som ambition att ta ett långsiktigt ansvar för den offentliga gestaltningen och för skattebetalarnas pengar. Det är något som är viktigt för oss sverigedemokrater.

Anf. 4 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr ålderspresident! Det var med lugna ord som Jonas Andersson framförde synpunkter som egentligen är väldigt radikala. Anförandet handlade om att vi ska styra mer vad som får sägas och vad som får göras. Vi ska bestämma mer centralt – vi politiker, antar jag – vad som får lov att visas. Det som inte passar in ska inte visas. Jag tycker att det måste uppmärksammas, herr ålderspresident, att det är en väldigt radikal ståndpunkt.

Det är dessutom en ståndpunkt som skulle innebära att vi förmodligen var kvar på stenåldern. Det som hela tiden har utvecklat mänskligheten har ju varit att någon har tänkt annorlunda, och denna någon har ibland också manifesterat det i form av konst, litteratur eller någonting annat som har visat människor ett sätt att se på en sak som man inte har tänkt på förut.

Detta har naturligtvis inneburit att en del människor har blivit förbannade. En del människor har skakat på huvudet. En del människor har försökt riva statyn, förstöra konstverket eller tysta författaren. Men det är just

detta som har drivit befolkningen och mänskligheten framåt: att tänka nytt. Hur kan det komma sig, herr ålderspresident, att Jonas Andersson tror att vi har tänkt färdigt?

Anf. 5 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD) replik:

Herr ålderspresident! Tack för din fråga, Christer Nylander! För att svara på den kan jag bara hänvisa till det jag sa innan: Man ska ha folkligt stöd för den konst som man skattefinansierar tillsammans, och den ska vara baserad i vetenskaplig forskning. Jag har svårt att se vad som är så radikalt och omvälvande med att offentligt finansierad konst ska ha folkligt stöd.

Det som är radikalt här är snarare om Christer Nylander tycker att offentligt finansierad konst *inte* ska ha folkligt stöd. Är det så du tycker, Christer Nylander?

Anf. 6 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr ålderspresident! Jag tycker att det ska finnas både konst som provocerar mig och konst som inte provocerar mig. Det är inte jag som ska avgöra vilken konst som ska framföras. Det är inte jag som ska avgöra vilken konst som ska få offentligt stöd. Det tycker jag att de ska göra som är bättre skickade än jag att fundera ut vad som är spännande just nu, vad som får oss att se nytt och vad som får oss att se det som ännu ingen annan har sett och det som finns bakom hörnet. Det måste vara någon annan som funderar på det.

Om jag skulle bestämma vad som fanns, eller om riksdagen skulle bestämma vad som fick skrivas, hade vi kanske inte haft *Den gudomliga komedin*. Då hade vi kanske inte haft Stravinskys *Våroffer*. Då hade vi kanske inte haft Ibsens Nora, som ifrågasätter könsmaktsrollerna. Då hade vi kanske inte haft en hel del andra saker som har inneburit att mänskligheten har tagit steg framåt.

Det är nämligen genom att utmana det som anses vara normalt som mänskligheten tar steg framåt. Det är just det som är så spännande och viktigt med fri konst: Människor kan tänka fritt, yttra det fritt och skapa fritt. Man kan få andra människor att också tänka nya tankar. Det är så utveckling sker, och det är så människan har utvecklats i tusentals år. Det är enstaka figurer som har tänkt fritt och därmed fått andra människor att förstå nya saker. Så skapas utveckling.

Genom att hela tiden fundera på om majoriteten ska kunna förhindra nytänkandet, eller genom att ha offentligt stöd som bara går till det som i dag är populärt, förkväver man den nya tanken. Det är precis det ni vill göra med ert system, som jag uppfattar det, Jonas Andersson. Det är ju precis detta det innebär.

Nu säger Jonas Andersson, herr ålderspresident, att det inte handlar om att förbjuda saker utan om att inte ge offentligt stöd till saker. Men om man bara ger offentligt stöd till sådant som redan i dag finns och accepteras kommer vi successivt att bli ett fattigare samhälle. Vi kommer också att offensivt tränga ut de nya tankar som skulle kunna uppstå om man behandlade alla lika fritt och nyfiket med yttrandefriheten som grund.

(Applåder)

Anf. 7 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, återigen, till Christer för hans svar.

Jag får helt enkelt hänvisa till det jag sa. Att vi har folkligt stöd för det vi gör i riksdagen är naturligtvis viktigt. Vi är ju folkets främsta företrädare. Det är folket som är vår uppdragsgivare. Det är i dess intresse jag vill agera. Det är därför jag tycker att det är väldigt viktigt att vi har ett folkligt stöd för det vi gör, och naturligtvis också att vi utformar politiken baserat på vetenskaplig forskning.

Det är det jag menar med estetisk hållbarhet. Det är klart att det borde ligga i vårt intresse som folkvalda att exempelvis försöka utforma enprocentsregeln, som jag har diskuterat, på ett sådant sätt att också kommande generationer kommer att tycka att det vi bygger och upprättar är tilltalande.

Christer Nylander drar väldigt stora växlar i de här frågorna. Det är kraftiga överdrifter och en övertolkning, tror jag, av det jag sa i mitt anförande. Jag tycker inte att det är ett speciellt radikalt förslag att ha folkligt stöd i de här frågorna.

Om man skulle fråga människor i Sverige vad de tycker tror jag att den linje som jag förespråkar har ett väldigt starkt stöd. Jag är tveksam till hur de skulle se på den linje som Christer Nylander förespråkar. Där tycker man snarare att detta är någonting fruktansvärt, som det verkar på det anförande som Christer Nylander nyss höll.

Anf. 8 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Herr ålderspresident! Den centrala frågan för Vänsterpartiets kulturpolitik är hur vi ska kunna skapa ett kulturliv för alla och inte bara för några få. Vi vill möjliggöra för människor i hela landet att vara både deltagare och åskådare genom att öka tillgängligheten till kulturen. Därför måste vi ha goda villkor för både yrkesverksamma konstnärer och amatörculturutövare i hela landet. Det kan handla om ateljéstöd, mötesplatser, arrangörstöd och rätt till sjysta ersättningar. Då krävs stärkt finansiering till institutioner på alla nivåer och system som gör det lätt att söka bidrag för egna projekt och föreställningar.

Sedan är det förstuds grundläggande att även kulturarbetare får en grundtrygghet vid föräldraledighet, sjukdom, ålderdom eller arbetslöshet. Om Sverige ska leva upp till regeringsformens 2 §, som slår fast att den "enskildes ... kulturella välfärd" ska vara ett av tre "grundläggande mål för den offentliga verksamheten", och om landet ska nå sitt kulturpolitiska mål om att "kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling", måste de som skapar kulturen och konsten ges goda förutsättningar att verka.

Vänsterpartiet har en lång historia av kamp för kulturskapares villkor. Som en del av arbetarrörelsen slogs vi för allas rätt till kultur, och som första parti tog vi fram ett kulturprogram redan 1946. Under förra mandatperioden var vi med och såg till att bibliotekersättningen höjdes så att författare och översättare fick bättre ersättningar, att regionerna fick höjda anslag genom kultursamverkansmodellen och att mer pengar avsattes för fria grupper.

I vissa delar finns bra grunder för att konstnärer ska få skälig ersättning. MU-avtalet är en sådan konstruktion. Förkortningen står för medverkans- och utställningsersättningsavtalet. Det är ett ramavtal för konstnärers medverkan vid utställningar som ingåtts mellan staten och Konstnärernas

Riksorganisation, Sveriges Konsthantverkare och industriformgivare, Svenska Fotografers Förbund och Svenska Tecknare – det har alltså god uppslutning. Avtalet har syftat till att skapa bättre förutsättningar för bild- och formkonstnärer att få betalt för utfört arbete och innebär att konstnärer i samband med utställningar garanteras ersättning både för nedlagd arbetstid i samband med utställningen och för den konst som visas. MU-avtalet gäller för statliga institutioner, men intentionen har varit att avtalet ska vara vägledande för hela branschen, även privata utställningsarrangörer och regioner.

MU-avtalet har inneburit att bildkonstnärer fått bättre villkor, men problemet är att avtalet följs alltför sällan. Om vi jämför en konstutställning med en teateruppsättning skulle det vara otänkbart att inte arvoda professionella skådespelare för repetitionstiden utan enbart för de faktiskt uppförda föreställningarna. Men bara drygt hälften av Sveriges utställningsarrangörer tillämpar MU-avtalet, enligt den MU-barometer som genomfördes 2015. I den tittade man på tillämpningen under 2014. Vi kan hoppas att nästa barometer kommer att visa en förbättring när det gäller det här.

Av rapporten framgår även att det finns en könsskillnad i hur konstnärerna ersätts. I de fall då utställningsarrangörerna ersätter enligt en annan arvoderingsmodell än MU-avtalet får faktiskt de manliga konstnärerna i genomsnitt 52 procent mer i ersättning än kvinnliga konstnärer och mer än dubbelt så mycket som personer med en annan könsidentitet än man eller kvinna. När man tittar på siffrorna från arrangörer som tillämpar MU-avtalet och som har redovisat hur mycket de har betalat ser man att den här skillnaden är mycket mindre och att manliga konstnärer bara har fått 10 procent mer. Det är alltså fortfarande en skillnad, men den är mindre.

Vänsterpartiet tycker att alla utställningsarrangörer som på något vis får statliga bidrag ska tillämpa det här avtalet. Vi måste också se till att de könsbaserade skillnaderna vid utbetalning av ersättning inte förekommer.

Herr ålderspresident! Även om bildkonstnärer är de som har lägst ersättningar och tuffast villkor måste vi också prata lite om musiklivets villkor. Varje generation har utifrån sina musiktraditioner fått erövrat sitt eget utrymme och har sin egen musik. Det finns i dag ett brett spektrum av musikgenrer och en musikalisk mångfald som vi ska vara glada över och har all anledning att vara stolta över. Men de här genrererna och stilarna lever under väldigt olika ekonomiska villkor. Det är faktiskt politikens ansvar att musiken i vårt land får förutsättningar att utvecklas och expandera.

Musik är, tillsammans med film, den konstform som ungdomar från alla samhällsklasser kommer mest i kontakt med i dag, både som mottagare och som utövare. För att nämna ett exempel har vi 600 000 personer i landet som sjunger i kör. Det är en fantastisk siffra! Ungdomar repar och spelar i band i tusentals källare och tillfälliga lokaler. Musik- och kulturskolor finns i nästan alla kommuner i dag. Lokala orkestrar, körer, musikhus och regionala och nationella institutioner utgör en bra stomme i det av samhället stödda musiklivet.

Samtidigt står det fria musiklivet, professionella grupper, musiker och sångare, för en mycket stor del av musikutbudet. Många väljer att frilansa av konstnärliga skäl. Den konstnärliga friheten är jätteviktig för att musiken ska kunna utvecklas.

Förutsättningarna för musiklivet har förändrats mycket de senaste åren, bland annat beroende på digitalisering och globalisering. Det finns i dag ett nätverk som kallar sig Ett musikliv för alla och består av 22 nationella musikorganisationer. De har längtat efter att en större utredning ska göras kring musiklivets villkor och föreslår en oberoende parlamentarisk utredning för att kartlägga musiklivets komplexa villkor. Syftet är att musikpolitiken ska moderniseras och uppdateras, och det behövs verkligen.

Nätverket vill att man till exempel ska titta på hur vi fördelar offentligt stöd så att det blir mer likvärdigt för olika musikinriktningar. De vill också att vi ska titta på regionernas stöd till musiklivet, hur det kan bli mer enhetligt och hur vi kan ha en musikalisk mångfald i hela landet. Hur ser det ut med management, bokningar, arrangörsleden och så vidare? Hur kan politiken vara med och skapa förutsättningar för att säkra återväxten när det gäller nya musiker? Det är också en viktig fråga. Nätverket vill också att vi tittar på hur vi kan få till en turnéstruktur. Det är alltså många delar som skulle kunna ingå i en sådan här utredning.

Vänsterpartiet delar nätverkets syn på att villkoren behöver ses över från grunden. Det är lite intressant att i de två senaste valrörelserna har majoriteten av riksdagspartierna som sitter här i dag deltagit i debatter ordnade av de här musikorganisationerna. Båda gångerna har deltagarna intygat att det är självklart att en sådan här utredning måste göras. Men tyvärr har det visat sig vara mest läpparnas bekännelse från övriga partier, för i dag när Vänsterpartiet har en motion om det här på bordet säger alla andra nej.

Senast i februari under eventet Folk och Kultur var vi åtta partirepresentanter som sa att det här är en viktig fråga. Men nu när det blir skarpt läge är det flera som duckar. På Folk och Kultur hänvisade flera till att regeringen kanske ska ta initiativ, för då går det fortast. Då funderar jag, nu när inget parti ställer sig bakom vår motion som kräver en sådan här utredning, om det finns några pengar på gång från de budgetsamarbetande partierna. I vårandringsbudgeten har jag inte kunnat se något. Kommer det i höstbudgeten? Vi behöver få lite snurr på det här. Jag vill inte sitta i ännu en paneldebatt i nästa valrörelse och prata om samma fråga igen, för nu har vi lovat många gånger.

Jag ser att tiden rinner iväg här – jag kommer att dra över talartiden en aning.

En liknande situation upplever jag med vårt förslag om en konstnärsfond. Två gånger har vi föreslagit en konstnärsfond, men båda gångerna har övriga partier sagt nej. I valrörelsen, när vi var hos KRO, Konstnärernas Riksorganisation, hörde jag från Liberalerna, Moderaterna och Miljöpartiet att det här skulle genomföras. Men i dag säger man nej till Vänsterpartiets motion för andra gången.

Två olika statliga utredningar har tittat på det här med en konstnärsfond och tycker att det skulle vara ett intressant sätt att finansiera konstnärernas ersättningar framöver. Jag ska försöka att lite kort redogöra för hur detta kan gå till.

Det handlar om ett avgiftssystem som skulle ta vid när den upphovsrättsliga regleringen upphör efter 70 år. Då gäller inte följerrätten längre, och tanken är att man då skulle ha en avgift på vidareförsäljningen av konst. Detta skulle kunna gå in i en fond som finansierar nya konstnärers

konst. Äldre konst skulle alltså kunna hjälpa till att skapa goda villkor för framtida konst.

Fastän detta har utretts två gånger har inget förslag kommit från regeringens håll – det har inte blivit någon proposition. Nu hoppas jag verkligen att den senaste utredningen ska leda fram till någonting så att vi inte behöver fortsätta motionera om någonting som alla verkar vara överens om att vi ska göra.

Herr ålderspresident! Jag har nu redogjort för några av de förslag som Vänsterpartiet har med i dagens betänkande. Jag står självfallet bakom alla våra reservationer, men för att spara tid väljer jag att lyfta reservation nr 5.

Anf. 9 ROLAND UTBULT (KD):

Herr ålderspresident! Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas reservation nr 2.

Viktiga frågor om yttrandefrihet och upphovsrätt har lyfts upp här. Jag vill säga att jag står väldigt mycket bakom yttrandefriheten och möjligheten att både provocera och se på vacker konst och så vidare. Stravinskys *Våroffer*, som jag själv uppskattar och som från början inte alls gick hem hos publiken men som så småningom blev ett av de stora verken, nämndes här. Upphovsrätten, som jag tycker är oerhört viktig i sammanhanget, kommer också in här.

Vem vågar välja konstnärsyrket i dag? Och hur kan man leva på sin konst? Det finns bidrag och stipendier, och man kan sälja sina verk – men räcker det? Det här är en viktig fråga för konstskaparna. Det är svårt att leva på sin konst oavsett om det gäller musik, dans, teater eller annat konstnärligt. Många får jobba vid sidan om med ett, som man brukar säga ibland, vanligt jobb. Ett riktigt jobb, säger man till och med ibland. Kultur är någonting som man tar för givet, men den innebär också en ekonomisk verklighet som många lever i. Det är det som jag ska försöka ta upp här.

Kulturen är viktig för oss och för att vi ska kunna fungera som hela människor.

Vi från utskottet besökte Konstnärsnämnden för en tid sedan. De håller på med ersättningar och bidrag till konstnärer. De bidragen uppgick 2019 till 467 miljoner. Det handlar om ersättningar till konstnärer och upphovsmän inom bild-, form-, musik-, teater, dans-, ord- och filmområdet.

Inom Konstnärsnämnden finns ett beslutsorgan som heter Kulturbryggan och som fördelar bidrag till nyskapande kultur. Kulturbryggans uppdrag är att främja förnyelse och utveckling inom kulturområdet i hela landet med utgångspunkt i de kulturpolitiska målen.

Det finns fler bidrag. Kulturrådet ger bidrag med drygt 40 miljoner varje år till bild- och formkonst. Det finns fler exempel. Biblioteksersättning har nämnts här. Det finns också visningsersättning, som gäller för verk som ägs av offentliga institutioner och visas för allmänheten. Den är en viktig ersättning för konstnärer.

Det låter nästan som att det finns alla förutsättningar att kunna leva på sin konst. Men det är inte så enkelt.

Herr ålderspresident! Jag vill lyfta fram det som vår reservation handlar om: MU-avtalet, som gäller medverkan och ersättning vid utställningar. Tanken är att skapa förbättrade villkor för bild- och formkonstnärer vid utställningar. Här ges ekonomisk ersättning till bildkonstnärer, fotografer, konsthantverkare och tecknare, som ställer ut sina verk.

Det är dock väl känt att av Sveriges 290 kommuner är det inte alla som tillämpar MU-avtalet på ett tillfredsställande sätt. Ersättningen som betalas ut till konstnärerna ligger oftast på en alldeles för låg nivå. Och ersättning för arbetet runt omkring utställningar saknas i de flesta fall.

En kommun som tillämpar MU-avtalet och ersätter konstnärerna även för deras arbetstid ger dem skäliga villkor, på samma sätt som kommunerna betalar sina lärare avtalsmässiga löner. En kommun som ser värdet av ett rikt kulturliv bör tillämpa MU-avtalet och ge professionella konstnärer goda arbetsvillkor. Då skulle man kunna hjälpa konstnärerna att få ekonomin att fungera.

Herr ålderspresident! Det är intressant att man i Danmark har sett till att företag kan göra avdrag för konst. Mitt parti har tidigare lyft upp att det skulle kunna gynna konstnärer. Det skulle, förutom att vara en satsning på konstnärernas inkomstmöjligheter, kunna likställa villkoren för utsmyckning mellan privata och offentliga arbetsplatser. Konst skulle säkert bli mycket vanligare på privata arbetsplatser om det gick att göra avdrag för den konst som köps in. Och intresset för konst skulle sannolikt öka.

Det här är ett steg av flera som jag hoppas ska genomföras framöver, som en del i att öka möjligheterna för konstskapare att få ekonomin att gå ihop. Utan konsten i alla dess former blir livet nämligen fattigare, inte bara för konstnärerna utan också för oss andra som berikas av kulturens olika uttryck.

(Applåder)

Anf. 10 LARS MEJERN LARSSON (S):

Herr ålderspresident! ”Gi mej en jordglob, men helst en mä bare Värmland på.” Så sa Elis i Tasere. Jag ska göra ett nedslag i mitt vackra Värmland och visa att det har funnits och alltid kommer att finnas individer som i kulturen ser möjligheter för vårt lands utveckling.

Värmlands kulturliv visar på en rik historia och berättartradition – Gustaf Fröding och Nils Ferlin, för att nämna några. Bland dagens konstnärer utmärker sig Lars Lerin lite extra. Vem har inte sett *Lerins lärlingar*, som inte bara har fått lärlingarna att må bra?

Jag kommer från Ekshärad och skulle kunna ta er med på en dialektal resa. Dialekter är en källa till kunskap om levnadssätt och är kanske de riktiga bärarna av vårt gemensamma kulturarv. Då pratar vi verkligen om lokal förankring och allt vad det innebär.

Men mitt första stopp blir Geijersgården i Ransäter. Den skulle nämligen kunna beskrivas som en kulturens högborg i Värmland. Givetvis är den mest kände personen som bott där Erik Gustaf Geijer. Han är en våra mest bekanta men samtidigt mest bortglömda författare. Han var författare, poet, filosof, historiker och tonsättare. Det sägs att han var en av de största estetikerna och idégivarna under den svenska romantiken. Han var även riksdagsledamot under några år. Men mest känd är han nog för att ha varit en mycket varm förespråkare för liberalismen i vårt land.

En annan person med koppling till Geijersgården är F.A. Dahlgren. Han är möjligen inte lika känd som Erik Gustav Geijer, men det var han som skrev det kända skådespelet *Värmlänningarna*. Han skrev även melodier som de flesta av oss känner igen. Den melodi som de flesta av oss har sjungit är nog *Å jänta å ja*. Ni som sitter här i kammaren kan vara lugna; jag ska inte sjunga nu igen.

Givetvis är den mest kända visan i mina hemtrakter *Ack, Värmeland, du sköna*. Men vid en noggrannare granskning visar det sig att den kommer från Östergötland. Den kom troligen till Finspång från Holland med vallo- ner som skulle lära oss svenskar att gjuta kanoner hos Louis De Geer.

Nej, vi åker vidare till Arvika och ett av mina favoritställen: Rackstad- museet. Bara att ta en fika i den miljön är underbart. Skulptören och bild- huggaren Christian Eriksson – han var uppvuxen i Taserud – var en av 1900-talets största skulptörer och lät där bygga sin ateljé Oppstuhage. Christian bodde där inte någon längre tid utan bjöd i stället konstnärsparet Gustav och Maja Fjæstad att flytta till Arvika och hyra ateljén. De blev de första att anlända och stommen till vad som senare kom att bli känt som Rackstadkolonin, Sveriges främsta konstnärskoloni.

Drivfjädern för den tidens unga konstnärer var en nationalromantisk längtan efter natur, allmogens miljöer och klädedräkter samt sökande efter ljus, dunkel och vemod. Det kan man verkligen se i deras verk, som hänger på bland annat Nationalmuseum.

Tänk så viktigt det är att det finns platser där man kan samla kulturar- betare för inspiration och kunskapsutbyte som utvecklar kulturen. Min första reflektion är att kulturen inte lever sitt eget liv i ett land utan påver- kas och influeras av omvärlden. Därför behöver kulturarbetare ekonom- iska möjligheter för att kunna utveckla sina kvaliteter.

Herr ålderspresident! Nästa stopp blir Mårbacka i Sunne, där Selma Lagerlöf levde större delen av sitt liv. Mårbacka och Sunne har blivit sig- nifikativa för berättarkonstens ädla värv. Kommunens slogan anspelar också på den delen av kommunens näringsliv – *Sagolika Sunne*.

Det är många som mycket riktigt sammankopplar Sunne med Selma, som i sin roman *Gösta Berlings saga* kallade Sunne för sagans land. Be- rättelserna om Sunne och Fryksdalen färdas ut över hela världen. Selma Lagerlöf och Göran Tunström har i flera klassiker låtit Sunne stå som skå- deplats för fantastiska berättelser.

Men det finns så mycket mer i Fryksdalen. I dag förs traditionen vidare genom Västanå Teater där framgångssagan bara fortsätter i Berättarladan som drar fulla hus. Dessutom finns Alma Löf Museum som aldrig slutar att fascinera. Där finns 16 paviljonger och salar i olika stilar och plats för större utställningar. Marc och Karin Broos grundade detta fantastiska mu- seum med verk av konstnärer från hela världen.

Vi får inte glömma författarinnan Helene Tursten, skaparen av Irene Huss som var den första kvinnliga huvudrollsfiguren i deckarvågen. Tur- sten har i dag skrivit ofantligt många romaner och filmmanus, och hennes böcker är översatta till 20 språk.

Där företag trivs skapas tillväxt och jobb, vilket i sin tur skapar resurser till välfärden. Det är grundförutsättningar för att klara framtidens utma- ningar, både på lokal och på nationell nivå. I Sunne har man också förstått värdet av att skapa förutsättningar för kulturen.

Därför är min reflektion att kulturen kan skapa företag och tillväxt i en kommun av Sunnes storlek. De flesta företag som ska etablera sig i en kommun ser nämligen kulturutbudet som en förutsättning för etableringen. Jag är övertygad om att ett rikt kulturliv är lika viktigt som alla andra delar av infrastrukturen i en kommun när ett företag ska bestämma var det ska bygga sitt nästa lager eller kontor.

Säg att man lägger samtliga av följande namn i en hatt, blandar runt dem och sedan drar namnen och låter slumpen para ihop dem; då kommer det att visa att dessa personer är kulturbärare var för sig eller i par:

- Rolf Edberg, tidningsman, politiker och ambassadör
- Jac Edgren, tecknare och författare
- Ralf Edström, fotbollsspelare
- Elis Eriksson, möbelsnickare
- Sven-Göran Eriksson, fotbollstränare
- Tage Erlander, statsminister
- Bengt-Åke Gustafsson, ishockeyspelare
- Håkan Hagegård, operasångare
- Björn J:son Lindh, flöjtist och kompositör
- Sven-Erik Magnusson, dansbandssångare
- Tuva Novotny, skådespelerska
- Bengt Ramström, bandyspelare
- Fridolf Rhudin, komiker
- Inger Sandberg, barnboksförfattare
- Christer Sjögren, dansbandssångare
- Ulf Sterner, ishockeyspelare
- Esaias Tegnér, biskop och skald
- Per Gustavsson, barnboksförfattare
- Thomas Wassberg, längdskidåkare
- Monica Zetterlund, sångerska och skådespelerska.

Dessa kulturbärare från Värmland har blivit kända och klarat av att leva på sin kulturform. Men det har säkert varit en resa mellan hopp och förtvivlan, även för de framgångsrika. Att vara kulturarbetare är för de flesta ofta liktydigt med små eller inga inkomster. Detta var något jag stötte på i går när jag träffade kulturskaparrådet hemma i Värmland. De vittnade om det då. Någon sa: Vi rör in i framtiden men med blicken bakåt.

Vi får inte glömma dem som verkar i dag. De är framtiden. Jag skulle vilja påstå att man måste brinna för sin kulturform och tro på sin idé. Annars har jag svårt att förstå hur man orkar kämpa för att få utöva sin konst- art. Geijersgården i Ransäter och Mårbacka i Sunne må stå på stark grund, men man kan inte riktigt säga att kulturarbetares ekonomi vilar på lika solid grund förrän berömmelsens ymniga horn flödar över individerna.

Min sista slutsats blir därför att kulturen berör oss alla och är en del av vår vardag. Ett samhälle måste ha råd att stödja kulturarbetare. Kultur mås-

Prot. 2018/19:92

14 maj

-----

*Kulturskaparnas
villkor*

te få kosta. Ett samhälle måste ge kulturarbetarna goda grundförutsättningar, möjligheter och villkor. Utan kulturskapare ingen kultur. Utan konstnärer ingen konst.

Även om ni inte är värmlänningar är ni alla kulturbärare i någon form. Vi sjunger visor, läser böcker och berättar skrönor. Vi njuter av konst både i form av konserter och via de tavlor som pryder väggar i våra egna hem såväl som i det offentliga.

Konstens roll i ett samhälle är inte att vara politiskt korrekt utan att utmana våra invanda tankebanor och livsmönster. Därför behöver ett land konstnärlig frihet men samtidigt ett stöd från samhället som ger möjligheter för konstnärer, oavsett om de skriver dikter eller väver en bonad, att utvecklas och få en möjlighet att leva på sin konstform.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på motionerna som ligger på bordet.

(Applåder)

Anf. 11 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill tacka Lars Mejern Larsson för exposén över Värmland och kulturskaparna där. Det här visar att det är inom besöksnäringen som kulturen växer mest. I till exempel min region, Sörmland, har man gett vårt bolag Sörmlandsturism i uppdrag att titta på hur man ännu mer kan få in kulturen i besöksnäringen. Detta ligger verkligen i tiden på många olika sätt och har gjort det under lång tid.

Precis som Lars Mejern Larsson kom in på i slutet kommer ingen att kunna bli eller orka vara professionell kulturskapare om man inte har bra förutsättningar. Jag vill verkligen trycka på socialförsäkringssystemet här. Man får ofta höra hur otrygg tillvaron är för dem som ger oss så mycket glädje och så mycket att fundera på och som ger upphov till olika samtal. God kultur ska beröra. Men vi från politiken ska hålla armlängds avstånd. Det är oerhört viktigt.

Lars Mejern Larsson tillhör ett regeringsparti, herr ålderspresident, och det är regeringen som äger frågan för att kulturarbetarna ska få de villkor som de förtjänar. Vi kan inte ha en näring som inte till fullo ingår i socialförsäkringssystemet. Det här är människor som betalar skatt, förutom om de har ett kort arbetsstipendium. Då gör man inte det. Men de har säkert gjort det under många år både före och efter den perioden. Jag undrar om Lars Mejern Larsson tänker driva på regeringen för att kreatörerna och kombinatorerna på ett rimligt sätt får komma in i socialförsäkringssystemet.

Anf. 12 LARS MEJERN LARSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag välkomnar verkligen Lotta till Värmland så att hon får ta del av det kulturliv som vi har där.

Tryggheten är A och O. Jag delar Lotta Finstorps uppfattning. Jag vill verkligen att det ska kunna vara möjligt att vara kulturarbetare i Sverige i dag. Scenkonstallianserna är viktiga för konstnärernas trygghet. Där har regeringen ett omfattande arbete att göra för att fortsätta stärka konstnärernas trygghet.

Om jag minns rätt utesluter man i regeringen inte att titta närmare på att utveckla detta arbete ännu mer.

Anf. 13 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr ålderspresident! Det är intressant att titta på Tillväxtverkets rapport *Kreametern* som mäter hur mycket de kulturella näringarna ger till exempelvis svenskt bnp. Jag hittade siffror från 2015. Det året handlade det om 130 miljarder, vilket motsvarar 3,1 procent av bnp. Det är alltså en väldigt viktig näring för Sverige.

Då kommer jag raskt in på produktionsincitamentet för film. Lars Mejern Larsson nämnde böcker som har blivit film och filmmanus. De flesta länder i Europa har någon form av produktionsincitament. Vi är ett antal partier i riksdagen som har lämnat ett tillkännagivande till regeringen för att försöka få fram ett incitament som gör att man vill fortsätta spela in film i Sverige. I dag hittar man miljöer utanför Sverige men som liknar Sverige.

Man kan även föra över detta till besöksnäringen. När det gäller den utgör filminspelningsbesökare en väldigt stor del av besöksnäring i andra länder. Man åker och tittar var vissa tv-serier och filmer har spelats in. Det börjar bli mer så att svensk filmproduktion allt oftare flyttar ut inspelningarna utomlands eftersom incitamenten inte finns i Sverige.

När kommer tillkännagivandet att bli verklighet så att vi får fram ett förslag som vi åtminstone kan förhålla oss till? Kan Lars Mejern Larsson tänka sig att driva på detta ytterligare?

Anf. 14 LARS MEJERN LARSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Svaret är att jag faktiskt inte vet när detta kommer. Jag delar dock oron. Ett Värmland som liknar Värmland är inte lika bra som Värmland.

Anf. 15 PER LODENIUS (C):

Herr ålderspresident! I kulturen får vi möjlighet att förstå oss själva och andra bättre. Vi kan utveckla vår kreativitet genom möten med det oväntade. Vi kan både leka och finna sammanhang och mening. Kulturen har sitt egenvärde och är något som måste vara tillgängligt för alla. Därför anser vi i Centerpartiet att politiken ska fokusera på att skapa förutsättningar för alla att delta i kulturlivet.

För att säkra den konstnärliga friheten behöver konsten skyddas från direkt påverkan när den betalas av det offentliga, det som brukar kallas principen om armlängds avstånd. Det behövs också modeller för offentlig och privat samverkan i dessa sammanhang så att armlängds avstånd gäller även vid sådana tillfällen.

Kulturen kan också bli friare om den har flera olika finansieringskällor. Centerpartiet ser exempelvis gärna sponsring där den konstnärliga friheten samtidigt värnas. Vi vill också utreda möjligheten att införa till exempel avdragsrätt för förstahandsinköp av konst för företag. Det kan vara ett sätt att skapa en större marknad för ny konst utan statlig styrning.

Herr ålderspresident! Sverige blir alltmer ett mångkulturellt land, vilket skapar nya möjligheter. Kultur stärker också självförtroende och gör att fler tar vara på yttrandefriheten. Det i sin tur stärker delaktigheten och demokratin i vårt samhälle.

Att vi har fria konstnärer och kulturskapare som kan arbeta utan risk för censur och förtryck är helt avgörande för ett öppet och demokratiskt samhälle. Var än vi kan se tendenser till att det fria skapandet hotas måste vi finnas där och stå upp för det demokratiska och öppna samhälle vi vill ha. När demokratin hotas i ett land är det det fria ordet, pressfriheten och den fria konsten som står i första ledet att brytas ned.

Det finns många platser i världen där konstnärer riskerar sina liv för att med sin konst beskriva den värld de lever i. Att konstnärer som lever under pressade förhållanden i sina hemländer kan få en fristad i Sverige är inte en fråga som tas upp bland de motioner vi har att behandla i dag, men jag vill ändå lyfta fram den frågan, då den har att göra med kulturskapares villkor.

I Sverige måste vi fortsätta att ge möjlighet till konstnärer som har fått fly för sitt konstnärskap att fortsätta sitt skapande. Att värna demokratin, det fria ordet och den konstnärliga friheten är en gemensam uppgift för alla demokratiska länder. I Sverige ger flera kommuner och regioner en fristad till professionella konstnärer som lever under hot i sina hemländer. Här får konstnärerna en fristad under några år för att kunna leva och fortsätta arbeta med sitt skapande i trygghet. Det är viktigt att så många kommuner och regioner som möjligt ger förföljda konstnärer en fristad. Det har också visat sig att det ger en positiv effekt, då det blir ett viktigt tillägg till kommunens och regionens kultur och utveckling.

Demokratin måste ständigt försvaras. Den kan aldrig tas för given.

Herr ålderspresident! Det finns en potential i hela landet, och det finns en stor kompetens inom kulturområdet över hela landet. Samtidigt ligger i dag mycket nationell expertis i storstäder, främst i vår huvudstad. Vad jag vill poängtera är att vi missar massor av talang och kreativitet ute i landet som borde komma fler till del.

Det här vill vi i Centerpartiet ändra på. Med den digitala tekniken har mycket kultur och kunskap också blivit mer tillgänglig för så många fler. Det har blivit enklare att sprida kultur, och möjligheten till delaktighet är nu större än någonsin. Den tekniska utveckling vi är mitt inne i ger fler möjlighet att finna ett uttryck som passar just dem. Det skapar dessutom företag, jobb och exportinkomster. Möjligheten att både ta del av kultur och själv skapa genom digital teknik måste tas till vara. Vi har inte råd att stå vid sidan om. Vi har ett kreativt entreprenörskap som engagerar många, och vi vet inte i dag vilka nya kulturella yttringar som kommer att uppstå nu när tekniken fortsätter att utvecklas.

Samtidigt vet vi också att villkoren för kulturskapare ofta är tuffa. Det gäller för kulturskapare över hela landet, men kanske än mer för de konstnärer som finns utanför våra storstadsområden. Inkomsterna generellt för konstnärer och kulturskapare är låga i förhållande till den tid man lägger ned på sitt skapande och i förhållande till den utbildning man gått.

Många kulturarbetare är företagare och frilansare. Från Centerpartiets sida vill vi förbättra möjligheterna för dessa att ta del av exempelvis socialförsäkringarna. Vi har föreslagit särskilda informationsinsatser till företagare om pensionsplanering, eftersom det är en grupp som ofta kan vara utan detta skydd. Vi är öppna för en modell som är valbar för företagare, exempelvis frilansande kulturarbetare, och som ger samma fördelar som anställdas kollektivavtalade tjänstepensioner.

Dessutom vill vi satsa särskilt på samlingslokaler runt om i hela landet. I dessa lokaler sker mycket kulturverksamhet med möjligheter för kulturskapare inom bland annat teater, musik, bild och litteratur att få uppdrag och nå nya grupper.

Centerpartiet arbetar också för tillgång till bredband i hela landet. Det är en grundförutsättning för att kunna verka som kulturskapare i hela landet, likaväl som det är en förutsättning för att kunna ta del av kultur och media oavsett var man bor.

Det finns även skatteregler som behöver ses över. Ett exempel som jag vill nämna är den så kallade dansbandsmomsen, som innebär att det är lägre moms om ett band spelar för en sittande publik och högre moms om publiken dansar. Här, herr ålderspresident, måste jag också poängtera att det är viktigt med goda villkor för företagare och frilansare generellt i hela landet; detta stärker villkoren även för frilansande kulturarbetare.

Herr ålderspresident! I Centerpartiet ser vi möjligheterna i det konstnärliga entreprenörskapet. Det kan finnas fördelar i att verka som egenföretagare inom kultursektorn, något jag själv har erfarenhet av som danslärare och egenföretagare. Men tröskeln till företagande och frilansande är i dag onödigt hög. Denna tröskel måste sänkas.

Anf. 16 ANNA SIBINSKA (MP):

Herr ålderspresident! Sverige ska vara ett land som investerar i konst och kultur. Frågan varför investeringar i konst och kultur är viktiga har flera svar.

För det första har konst och kultur i sig ett egenvärde.

För det andra är konst, estetik och skapande viktigt för oss människor som uttrycksmedel och som ett sätt att utveckla våra intellektuella och konstnärliga perspektiv och förmågor.

För det tredje fungerar den fria konsten som ett uttrycksmedel och en demokratisk arena för samhällskritik och ifrågasättande av etablerade föreställningar.

För det fjärde har kulturutövande, och den kreativitet som det förutsätter och skapar, positiva effekter för innovation, kulturella och kreativa näringar, hälsa, utbildning och mycket annat.

Det finns som sagt många skäl att satsa på kulturen. Men vid sidan av de rent instrumentella skälen är detta till syvende och sist satsningar som är viktiga för att ett samhälle helt enkelt behöver ha ett närvarande och starkt kulturliv. Kulturen är viktig i sin egen rätt.

Herr ålderspresident! De viktigaste aktörerna i kulturlivet är konstnärerna. Det är konstnärerna som med utgångspunkt i den konstnärliga friheten står för den kulturella produktionen och konstens förnyelse. De bidrar till intellektuell och konstnärlig utveckling och fungerar som kritiker och kommentatorer av samhällets olika skeenden och företeelser.

Men konstnärerna arbetar ofta under tuffa villkor. Den tuffa arbetsmarknaden, med många tillfälliga uppdrag som inte alltid arvoderas på ett rimligt sätt, gör att konstnärerna hamnar utanför samhällets trygghetssystem.

När Konstnärsnämnden under 2016 undersökte konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor blev det väldigt tydligt att just den här yrkesgruppen generellt har högre utbildningsnivå än befolkningen i stort men att deras inkomster har stigit med bara 4 procent under de senaste tio

åren, vilket kan jämföras med 18 procent för hela befolkningen. Andra undersökningar visar att den som väljer att bli konstnär ofta kommer från socioekonomiskt goda förhållanden. En rimlig förklaring är att det framför allt är de som har en grundläggande trygghet som vågar sig på konstnärsbanan.

Herr ålderspresident! Hur många talanger går samhället inte miste om när unga från socioekonomiskt svaga förhållanden inte vågar satsa på att bli konstnärer? Hur många nya idéer kommer aldrig upp till ytan? Och vad betyder det i slutändan för samhällets utveckling och vitalitet?

Vårt svar är att vi måste stärka konstnärernas ekonomiska och sociala trygghet, så att fler vågar bli konstnärer. Även en konstnär ska ha råd att vara sjuk eller bli förälder och kunna få en rimlig pension. Snedrekryteringen till konstnärliga högskoleutbildningar måste minska.

Under Miljöpartiets tid i regeringen under förra mandatperioden lades stora resurser på kulturpolitiken, med ambitiösa satsningar på sådant som bibliotek, kulturskolor, scenkonst och museer i hela landet. Stora satsningar gjordes också på den fria konsten. Det gjordes satsningar på enskilda konstnärer, fria grupper, arrangörer inom scenkonst, utställningshallar, bild- och formkonst, litteratur- och kulturtidskrifter och mycket annat.

Nästa steg som behöver tas innebär att konstnärernas sociala trygghet förbättras. Det offentliga har ett ansvar att se till att trygghetssystemen fungerar på en grundläggande nivå även för konstnärer.

Miljöpartiet vill arbeta för att kultursektorn ska bli en tryggare arbetsmarknad. Konstnärerna är få till antalet och verkar på en arbetsmarknad som är oregelbunden och komplex. Detta gör att det finns liten kunskap inom myndigheter om hur trygghetssystemen kan vara till hjälp. Därför behöver specialkompetens när det gäller konstnärers speciella arbetssituation utvecklas inom Försäkringskassan och Skatteverket, så att de kan bistå med stöd och rådgivning om hur socialförsäkringarna, trygghetssystemen och skattesystemet förhåller sig till konstnärernas arbetssituation.

Ett problem för konstnärerna är att åtgärder ofta begränsas till kulturpolitiken trots att de mest akuta åtgärderna rör system inom andra områden, till exempel inom social- och skattepolitiken. Vi ser ett behov av att vidare bereda de förslag inom kultur- och socialpolitikens område som framtogs inom respektive utredning.

På sikt är det också angeläget att samtliga stipendier berättigar till socialförsäkringar och pension. Vi vill också, precis som Vänsterpartiet, se en konstnärsfond införas enligt den norska modellen, där en andel av intäkterna vid andrahandsförsäljning av äldre konst går till verksamma konstnärer.

Många fler förslag finns i Konstnärspolitiska utredningen, som i mars 2018 redovisade sitt betänkande *Konstnär – oavsett villkor?*. Det är just nu under beredning i Regeringskansliet.

Herr ålderspresident! Avslutningsvis vill jag betona att det är en viktig prioritering för Miljöpartiet att förbättra villkoren för konstnärer så att fler kan leva på sitt konstnärliga yrke. Detta är också en viktig fråga för regeringen, och statsminister Stefan Löfven nämnde det i regeringsförklaringen. Han sa att konstnärers och kulturskapares ekonomiska trygghet ska förbättras.

Med gemensamma krafter ska vi se till att Sverige kan vara ett land som investerar i konst och kultur. Det är konstnärerna som är kulturens kärna och absoluta fundament. Jag yrkar bifall till kulturutskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 maj.)

Prot. 2018/19:92

14 maj

-----

*Kulturskaparnas
villkor*

§ 10 Allmänna kulturfrågor

Allmänna kulturfrågor

Kulturutskottets betänkande 2018/19:KrU12
Allmänna kulturfrågor
föredrogs.

Anf. 17 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr ålderspresident! Vi har nu att diskutera ett ärende som ligger ganska nära det som utskottet precis diskuterade. Det är svårt att diskutera allmänna kulturfrågor utan att också beröra kulturskaparnas villkor, för detta hänger till syvende och sist väldigt nära ihop.

Jag vill hänga på den tidigare debatten. Ofta säger vi nämligen här i kammaren väldigt bra saker, men det behövs också handling. Kulturskaparnas villkor, socialförsäkringssystem och annat har diskuterats under lång tid. Nu är det dags för handling. Kanske kan Myndigheten för kulturanalys, som har ansvar för att utvärdera kulturpolitiken, hjälpa till att få oss att se allvaret och brådskan när det gäller att genomföra saker som vi har lovat under lång tid.

Den signal som kom från Kulturanalys, som i sin årsrapport sa att vi inte närmar oss de kulturpolitiska målen, hade inte kunnat vara mycket skarpare. Vi kanske till och med fjärrar oss från målen i vissa avseenden. De medel vi har till buds och de reformer vi genomför innebär inte att vi med hast närmar oss de kulturpolitiska mål som finns.

Framför allt är det svårt att göra något åt det sociala arvet. Att kulturanor går i arv från föräldrar till barn är något som vi borde ägna mycket mer tid och kreativitet åt, för att hitta en politik som kan möta detta.

Det handlar om kulturskaparnas villkor, om kulturens ställning i samhället, om hur skolan kan bli bättre så att fler lär sig mer där och om hur svenska språket kan bli något som alla erövrar med bravur. Språket är ju till stor del ett omistligt kulturarv och väldigt viktigt både för vårt samhälle och för att den enskilde ska kunna ta sig an så mycket annat, både i samhället och, särskilt, i kulturen.

Det råder nu en period i mitt och allas liv och i samhällslivet där rätt mycket förändras. Digitaliseringen ändrar villkoren för väldigt mycket, inte minst på kulturområdet. Skapandet, distributionen och konsumtionen av kultur förändras i grunden. Det skapas väldigt mycket nytt, som man sköljs över av. Samtidigt har det kanske aldrig varit lättare än nu att fly in i sin egen bubbla och slippa intryck från andra, som man inte tycker verkar särskilt spännande eller inte är så intresserad av.

Digitaliseringen ställer mycket av kulturpolitiken på ända och gör att vi måste tänka helt nytt. Jag tror till exempel att vi måste bli bättre på att tänka på hur den enskilde uppfattar sin situation. Det handlar nämligen inte bara om att distribuera kultur från centralt håll utan också om att väcka lusten att lära och möta det annorlunda.

Även globaliseringen förändrar grunderna för kulturskapandet. Det går nu att i realtid skriva en skönlitterär bok tillsammans med en människa som bor i en helt annan del av världen och att ha läsare som läser i realtid i ytterligare en annan del av världen. Så fungerar det på alla kulturområden just nu: Globaliseringen ritar om världsbilden.

Detta är en snabb förändring som är väldigt stimulerande och spännande för kulturskapandet men som också innebär att kulturen blir viktigare. Det är genom kulturen och mötet med den som vi kan lära oss att hantera de stora förändringar vi ställs inför, att förstå nya människor som vi inte tidigare har träffat och att acceptera att människor är olika.

Vi ser också samtidigt en regionaliserings- och en centraliseringstendens i samhället, som naturligtvis innebär nya utmaningar för kulturen. Där gäller det att stärka kultursamverkansmodellen, som handlar om att regionerna ska få ökad makt över kulturpolitiken – en viktig del i den kulturpolitik vi kommer att se framöver.

När det gäller digitaliseringen finns det i betänkandet ett resonemang från ett parti om kanon. Jag tycker att detta är en fråga som verkligen är värd att diskutera. I en värld där vi översköljs av kultur och intryck är det inte så dumt om någon berättar, precis som en lärare gör i skolan, att just detta är särskilt bra, håller särskilt hög kvalitet och är något som du borde intressera dig för.

Frågan är bara vem denna person ska vara. Jag gillar i grunden kanon, och det finns på alla kulturområden och i alla kultursfärer. Men det är kanske inte staten som ska bestämma exakt vad en kanon ska innehålla. Att helt förkasta kanon är dock att lämna människor i sticket. Framför allt lämnar man dem i sticket som inte har en förälder eller släkting som berättar vad som är spännande och intressant och håller hög kvalitet och vad man borde upptäcka.

Vill man bryta arv måste man våga säga att vissa saker håller högre kvalitet och är mer spännande än andra. Man måste också våga visa detta för människor – detta är något du borde intressera dig för. Det borde ske i hela landet och på många olika sätt.

Vi behöver också, som jag var inne på tidigare, en mångfald i finansieringen. Jag tror på mångfald i kulturlivet av flera skäl, dels därför att yttrandefriheten och skapandefriheten måste finnas där, dels därför att vi inte i dag vet vad som är spännande och viktigt för framtiden. Och vi vet inte vad det är som gör att den enskilda individen i mötet med kultur lär sig nytt och därmed också blir öppen för det nya i samhället. Men fokus ska ligga på kvalitet.

Herr ålderspresident! Jag vill med detta yrka bifall till reservation 1.

Anf. 18 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr ålderspresident! Kultur är ett vittomfattande begrepp. Det omfattar även konst och design och utformning av kläder. Jag har haft den stora förmånen att få dela utskott med herr ålderspresidenten i fyra år, och jag vet hur noga han är även med klädseln i denna kammare. Därför ber jag

lite om ursäkt för mina skodon, som jag inte hann byta. Men de är glatt gula likt svenska flaggan och stjärnorna på EU-flaggan, och självklart har jag lagt mig vinn om att matcha herr ålderspresidentens slips!

Med detta sagt – till ordningen och ärendet i kulturutskottets betänkande nr 12, *Allmänna kulturfrågor*. Det omfattar väldigt breda frågor, som kulturkanon och liknande, så som har beskrivits av den tidigare talaren Christer Nylander, ordförande i utskottet.

Jag väljer att koncentrera mig på ett område där vi från Moderaternas sida har reserverat oss, nämligen formerna för styrning och finansiering. Jag vill därmed också yrka bifall till reservation 1. Precis som föregående talare sa går den föregående debatten och det föregående betänkandet i viss mån ihop med det som kan komma att diskuteras under den här punkten.

Jag vill koppla tillbaka till föregående debatt, och då framför allt till meningsutbytet mellan Christer Nylander och Jonas Andersson i Linköping, Liberalerna respektive Sverigedemokraterna. Jag blev lite kall inombords när jag hörde den debatten, särskilt de tyvärr väldigt skarpa ordalag – i ord, inte i ton – som Sverigedemokraternas företrädare hade.

Herr ålderspresident! Kultur är en möjliggörare. Det finns en orsak till att höger och vänster hjärnhalva skiljer sig åt. Nu minns jag inte på rak arm vilken av dem som är mer teknisk respektive mer kreativ, men det vore ju förfärligt om dessa två inte möttes utan jobbade i parallella spår. Men gudskelov är människan beskaffad så att hjärnhalvorna samarbetar med varandra.

När människor med teknisk och strategisk kvalitet möter människor som är mer kreativa, alltså när kulturen möter den matematisk-tekniska sakkunskapen – det är då det händer. Man kan gå till vilket universitet som helst och tala med vilka institutioner som helst. Tro mig, jag är tjänstledig från Blekinge tekniska högskola. Det sker när vi skapar möten inom alla områden. Det vet också vi som folkföreträdare. Det är när vi själva träffar människor från olika discipliner och när vi får dem att träffas, även om det är en konstnär i ena änden och en militär i den andra, som kreativiteten sker. Det är otroligt viktigt. Men när vi står i talarstolen och hyllar detta hör vi samtidigt det som är dess motsats, nämligen talet om konsten och kulturen som maktmedel.

Herr ålderspresident! Jag har halva min själ i Ungern. Min pappa kom till Sverige efter andra världskriget som arbetskraftsinvandrare när han var 19 år. Han hade samma yrke som statsministern, nämligen svetsare. Han utbildade sig sedan till ingenjör och skapade sig en framtid här i Sverige.

Jag hade också en farbror som blev kvar på andra sidan järnridån, som vi hade ett stort utbyte med. På den tiden pratade jag också ungerska. Vad jag minns tydligt är de utsmugglade skivorna med dåtidens ungerska stand up-komiker, som drev med den kommunistiska regimen i Ungern och med Sovjetunionen. Det var förbjuden fruit.

Kulturen kan vara ett maktmedel i fel händer. Därför är uttrycket ”arm-längds avstånd” otroligt viktigt.

Mellan Karlskrona och Rödeby, där jag bor, ligger en liten ort som heter Inglatorp. Där bor Bengt Saltö, en helt fantastisk konstnär. Han är marinmålare men på sitt eget sätt. Han målar väldigt abstrakt, och jag begriper ibland ingenting, förutom när jag får höra hans berättelser. Då står det väldigt tydligt hur han tänker och vad han vill förmedla med sin konst. Han har dessutom svurit på att han inte ska ta emot en enda sekin av statligt

bidrag i sitt konstnärskap, utan han ska klara sig själv. Vet ni vad? Det har han gjort, även om hans konst inte är populär överallt, tillgänglig eller tycks om av alla. Men han står på egna ben. Han säljer sin konst och hittar också finansiärer från annat håll.

Här måste vi få till stånd en attitydförändring. Jag blev lite upprörd av den tidigare diskussionen. För en månad sedan, när utskottet besökte Konstnärsnämnden, tog man där upp vikten av att bredda finansieringen. Här i Sverige har vi tappat traditionen med mecenater, som vi egentligen har haft i alla tider. Vi har ett mycket svagare system av privata finansiärer än i många andra länder.

Varför det då? Det är å ena sidan en skatterättslig fråga. I betänkandet tar vi upp att det inte är fördelaktigt att inrätta fonder och stiftelser, och vi talar om skatteavdrag. Detta måste vi titta på, så att man som konstnär inte bara är hänvisad till statliga och offentliga medel.

Men det behövs också en attitydförändring. När jag har provat den här idén och diskuterat detta i olika sammanhang möts jag av inställningen att om vi ska ha privata finansiärer, mecenater, blir konstnären beroende av vad den privata finansiären tycker. Men snälla nån! Vi har haft många utmanande musiker, konstnärer och författare av litterära verk som har haft mecenater i ryggen utan att detta har påverkat konstnärskapet. Vi ska inte vara rädda för detta. Här måste vi ha en attitydförändring, som jag ser det.

Herr ålderspresident! Jag ber om ursäkt för att jag dragit över talartiden alldeles förfärligt. Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi ser logiskt, taktiskt och matematiskt på kulturskaparnas ekonomiska villkor och möjligheter till privat finansiering. Vi måste också med hjärta och hjärna se vikten av att vi som beslutsfattare inte lägger fingrarna emellan. Höger och vänster hjärnhalva måste mötas, med känslor. Det är det som är kultur.
(Applåder)

(TJÄNSTGÖRANDE ÅLDERSPRESIDENTEN: Jag vill gärna nämna att Bengt Saltö faktiskt är representerad här i riksdagen, i Ledamotshuset.)

Anf. 19 ARON EMILSSON (SD):

Herr ålderspresident! Det händer att kulturutskottets frågor inte alltid dominerar den toppolitiska dagordningen, särskilt inte inför ett EU-val. Men i dag dominerar de onekligen kammaren, också med bra höjd i debatten, vilket är välkommet.

Inledningsvis vill jag anföra att vi står bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men för tids vinning yrkar jag bifall bara till reservation 8.

I det betänkande som nu är föremål för debatt har utskottet behandlat ett drygt tjugotal yrkanden som rör alltifrån kultursamverkansmodellen och digitalisering till kulturkanon och kultur på recept. Sammanfattningsvis behandlar vi i mångt och mycket kulturens tvärsektorielle roll och betydelse inom andra samhällsområden än de traditionellt kulturpolitiska. I någon mån gestaltar detta också Sverigedemokraternas syn på hur kulturen och kulturpolitiken ska kunna vara en del i hela livet, politiken och samhällsbygget och spela en mer framträdande roll.

Människan är en kulturell varelse. Senast för några dagar sedan satt jag med ett antal regionpolitiker i en annan del av landet och diskuterade just

hur vi kan låta kulturell planering ta plats i alltifrån äldreomsorg till hälso- och sjukvård och stadsplanering. Det är dags att bredda och modernisera de kulturpolitiska målen utifrån den mänskliga naturen, estetisk hållbarhet och hemkänsla.

Herr ålderspresident! Jag minns när man under friluftsdagen i skolan stod i den klara vårluften, blev utrustad med en orienteringskarta, en kompass och en initial instruktion om riktning. Sedan var det bara att löpa och bilda sig en uppfattning om omgivning och stämpelstationer. Genom karta, kompass och terräng bildade man sig en uppfattning om landskapets karaktär, landmärken och platser att återkomma till. Man lärde helt enkelt känna sin omgivning och hembygd, om man inte kände den sedan förr.

Vi i Sverigedemokraterna vill i vår reservation om kulturkanon ta orienteringen om våra kulturmarkörer till skolbänken. Fördelarna med en provkarta över de kulturella uttryck som blivit till klassiska nationella landmärken inom litteraturen, musiken, lyriken, filmen, måleriet eller vad det nu kan tänkas vara är många och kan knappast överdrivas.

Att lära känna sitt land och vad som tänkts, talats, målats, uttryckts och skapats i bilden av Sverige stärker sammanhållningen. Det stärker sammanhållningen mellan invandrare och svenskar samt mellan unga och deras far- och morföräldrar. Det stärker sammanhållningen över generationsgränserna men också mellan stad och land. I likhet med den danska modellen bör en heltäckande kulturkanon också innehålla det levande immateriella arv som i mångt och mycket kännetecknar vårt land av i dag men som det finns ett avstånd till och okunskap om, särskilt i de parallellsamhällen som i många avseenden odlar egna kulturella koder, rättsuppfattningar och normer.

Jag välkomnar den positionsförflyttning och det förtydligande som Liberalerna tidigare gjorde här, om att detta i grunden är en klok idé. Vi behöver nämligen titta på denna fråga på ett betydligt mer konstruktivt sätt än vad som tidigare har gjorts. När utskottet besökte Danmark för några år sedan kunde vi notera att idén om en kulturkanon hade varit en kontroversiell idé. Men i dag är den något som faktiskt förenar partier från i stort sett höger till vänster. Nu är de allra flesta partier överens om behovet och betydelsen av en undervisningskanon i kulturella uttryck och markörer.

Vem ska då bestämma över detta? Ja, det är mycket riktigt att vi politiker inte ska göra det. Vi ska upprätthålla en armlängds avstånd även i denna fråga inom kulturpolitiken och låta ett råd avgöra den frågan, ungefär enligt den konstruktion man använde i Danmark för att skapa en stor kulturpolitisk och samhällspolitisk debatt om kulturens roll, syfte och existens, där medborgare, profession, skolverk och politiker, civilsamhället och många andra aktörer ingick.

Herr ålderspresident! Kultur inom vård och omsorg är ett fält där man på senare år har prövat samverkan, vilket renderat initiativ som kultur på recept och liknande. I Region Skåne odlar man för närvarande ett strategiskt samarbete mellan primärvården och kulturlivet. Forskning visar att kulturupplevelser och kulturell aktivitet kan bidra till att stimulera och rehabilitera personer som drabbats av demens eller Parkinsons eller personer som efter utbrändhet stått utanför arbetsmarknaden väldigt länge.

Forskning och förnuft bekräftar båda behov av lärkans drill och tras-tens glada sång, liksom musikstycket eller litteraturen som präglat en och kan väcka glädje och framtidstro i den allra sjukaste själ. Samtidigt som

kulturuttryck hjälper dem som mest behöver det kan kulturutövare få fler ben att stå på. Modern vård med evidensbaserad forskning och kunskap ska ligga till grund för vård och omsorg. I vissa fall krävs renodlad vård och akuta insatser. I andra fall kan kulturen göra skillnad. Vi vill med vår reservation som är knuten till denna fråga att forskning i högre utsträckning omsätts i praktik och att regeringen utreder möjligheter så att kultur i vården kan implementeras och användas inom hälso- och sjukvården på bredare front.

Herr ålderspresident! Alla goda ting är tre. Det för mig avslutningsvis till vår tredje reservation i föreliggande betänkande. Djupa rötter till den svenska kulturens lövverk ligger i vår historia och i den natur och det klimat där den formats. Genom geografisk och språklig närhet till våra nordiska grannländer och årtusenden av en sammanflätad historia och nära relationer har en skandinavisk och nordisk kulturkrets med få regionala motstycken globalt vuxit fram. Vår nordiska kulturgemenskap utgör också grunden för det nära politiska och ekonomiska samarbete vi i dag ser på ett antal områden – det gäller bland annat kultur, utbildning och forskning.

Läser vi av de nordiska invånarnas attityder i undersökningar och tendenser i samhällsdebatten skulle jag samtidigt vilja påstå att det finns både möjligheter och behov av att kraftigt förstärka vårt samarbete strategiskt inom och utanför ramen för EU, liksom rent fysiskt och praktiskt i Stockholm som huvudstad.

Island och Färöarna har inrättat var sitt Nordens hus. Liknande hus finns på Åland och Grönland men även i Finland. Uppdrag och arbetsfält skulle kunna skilja sig här i Sverige samtidigt som samverkansytor skulle kunna stimuleras. Särskilt inom fälten utbildning, forskning och studentutbyte finns stor potential.

Tärningen är kastad! Jag ber om ursäkt för den överskridna talartiden, herr ålderspresident.
(Applåder)

Anf. 20 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr ålderspresident! Det är bra av Sverigedemokraterna att de i sina reservationer lyfter fram bland annat kultur och hälsa. Det var ett initiativ som togs under alliansregeringen, bland annat. Det har mycket att göra med den diskussion vi hade tidigare om att kroppen är en helhet och att kultur och skapande är en väsentlig, om inte en dominerande, del av den.

Jag pratade tidigare om Bengt Saltö, nere i min hembygd. Detta är någonting som han verkligen har ägnat sig åt. Han har på ett fantastiskt sätt byggt upp människor så att de har kunnat komma tillbaka från exempelvis socialt utanförskap och långvarig sjukdom. Han har till och med genom sitt skapande kunnat detektera när människor inte mår bra och kunnat fånga dem i tid. Det är ett otroligt viktigt område.

Det gäller likaså kulturkanon, förstås. Där vill jag understryka det som ordföranden Christer Nylander lyfte fram i ett tidigare inlägg: att det även här ska vara en armlängds avstånd. Det är inte politiker som ska peka ut vad som är bra, dålig eller läsvärd litteratur, utan det måste professionen göra.

Men, herr ålderspresident, vad som framför allt fick mitt finger att leta sig till knappen för att begära replik var ett uttryck som jag har hört två gånger, både i ett tidigare inlägg från en kollega till Aron Emilsson och nu av Aron Emilsson själv. Vad i hela friden menar ni med ”estetisk hållbarhet”?

Anf. 21 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Annicka Engblom, för frågan och repliken! Jag kan initialt bara välkomna om det är så att även Moderaterna nu inser betydelsen och behovet av en kulturell kanon. Då skulle vi successivt kunna samla en majoritet i det här parlamentet, och det vore väldigt välkommet.

Precis som jag själv lyfte fram är det just en armlängds avstånd som bör råda i den frågan. Det bör vara ett brett sammansatt råd som tittar på innehållet. Jag tycker inte att politiken ska utebli, men det är inte heller politiken som ska avgöra, utan det är medborgare, civilsamhälle, profession med flera.

Jag är glad över att frågan om estetisk hållbarhet ställs, för jag tycker att det är en otroligt viktig fråga att lyfta. Det handlar just om hur kulturen kan och ska våga ta plats inom andra samhällsområden. Vi vet, både baserat på forskning och på hur vi mår i vår omgivning, att kulturen har en roll att spela inom till exempel stadsplaneringen och samhällsbyggandet. Det finns många studier som visar på vad som sker när vi har en väl etablerad medborgarförankring inför att detaljplaner, översiktsplaner etcetera ska ta form och kombinerar det med cultural planning, eller kulturell planering, som metod och modell för hur en ny exploatering ska göras. Man väver alltså in platsens historiska identitet och lokala berättelser eller händelser och skapar harmoni med omgivande bebyggelse etcetera. Då skapas miljöer där människor trivs och som människor uppskattar.

Estetisk hållbarhet är ytterligare en dimension när det gäller att titta på hållbarhetsbegreppet. Det handlar inte bara om social hållbarhet, ekologisk hållbarhet och ekonomisk hållbarhet utan även om kulturell och estetisk hållbarhet. Det skulle jag vilja se mer av i den svenska debatten.

Anf. 22 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Aron Emilsson, för dessa klargöranden! Då vet jag precis vad Sverigedemokraterna avser med kulturkanon. Jag kan låta hälsa att politikerna absolut ska utebli från att peka ut vad som är läsbart eller inte. Det ska definitivt professionen göra. Vi har olika uppfattningar vad gäller politikens involverande i vad som ska ingå i en kulturkanon eller inte.

Aha! Vad bra – då vet jag precis vad Aron Emilsson och Sverigedemokraterna menar med estetisk hållbarhet. Det här är lite intressant, för Aron Emilsson, Jonas Andersson, jag och Anna Hrdlicka – som råkar vara civilingenjör i byggnadsteknik – har haft ett litet meningsutbyte via insändare när det gäller precis just detta.

Jag och Anna Hrdlicka råkar båda bo i kulturarv. Jag bor i Karlskrona, och Anna bor i Visby. Det är oerhört intressant vad gäller estetisk hållbarhet, för det Sverigedemokraterna säger är att nuvarande byggnadsprocesser, bedömningar och breda förankringsprocesser vad gäller utformning av

nybyggnation i gamla kulturarv underkäns. I så fall skulle jag vilja veta i vilka avseenden det inte fungerar bra som det gör i dag.

Jag kan lyfta fram en väldigt intressant diskussion. Det är klart att Karlskrona har gamla byggnader från 1600-talet, och Visby har betydligt äldre byggnader. Men mitt i detta planeras bland annat fantastiska kulturbyggnader som speglar vår tid, och så borde det vara i samhället. Vi kan inte bara bygga romerska kolonner i evighet. Vi måste också göra avtryck i stadsbilden 2019.

Anf. 23 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag kan inte instämma mer. Det är helt naturligt att varje epok och varje tid lägger sitt lager av arkitektur i samhällsmiljön.

Det är inte bara Sverigedemokraterna som har pekat på att det brister; det har även Sveriges Television gjort, och det finns många rapporter och många undersökningar som pekar på det.

Jag skulle nog hävda att just världsarvsstäderna i många avseenden besitter allra högst kulturmiljökompetens eller antikvarisk kompetens, just eftersom man har ett världsarv att förvalta, vårda och utveckla. Problemet finns i lejonparten av landets kommuner, där man antingen helt saknar kulturmiljökompetens eller bebyggelseantikvarisk kompetens eller inte har råd att rekrytera ens vid större projekt och när större översiktsplaner eller liknande tas fram.

Även länsstyrelserna vittnar på vissa håll om att inte heller de har resurserna att gå ut med den kompetensen. Där länen är som störst och resurserna som svagast är kanske också behoven som störst, med många kommuner där vi har ett otroligt rikt kulturarv och kulturhistoriska bebyggelsemiljöer.

Jag skulle nog därför inte påstå att det är i världsarvsstäderna som vi ska underkänna hur man i dag tar hänsyn till kulturmiljölag eller bygger enligt kulturell planering och väver in det perspektivet. Där fungerar det i många avseenden bra.

Där det brister är i kommuner där man saknar eller har alldeles för låg kunskap om kulturmiljöaspekterna. Det kan handla om plan- och bygglagen, kulturmiljölagen, väglagen eller järnvägslagen. Kulturmiljökompetensen är i många fall obefintlig eller på så låg nivå att kulturarv förvanskas, förstörs eller rivs, ofta utan anledning och ibland också lagvidrigt. I dessa kommuner skulle jag vilja hävda att vi har ett problem när det gäller estetisk hållbarhet.

Anf. 24 PER LODENIUS (C):

Herr ålderspresident! Jag vill inleda med att säga att jag står bakom samtliga av Centerpartiets reservationer i detta betänkande. För tids vinande väljer jag dock att yrka bifall endast till reservation 5.

Herr ålderspresident! Det engagemang som frodas i kulturliv, civilsamhälle och debatt är ett kitt som fogar samman samhället. I Centerpartiets vision har alla, oavsett bostadsort, bakgrund, funktionsnedsättning eller livssituation, möjlighet att delta i kulturliv som rymmer både professionellt burens kultur och amatörers skapande.

Kultur stärker självförtroendet och gör att fler får möjlighet att ta till vara yttrandefriheten. Detta stärker i sin tur delaktigheten och demokratin i vårt samhälle. I kulturen och det fria samhällslivet får vi möjlighet att förstå både oss själva och andra bättre.

Sverige blir också ett alltmer mångkulturellt land, och det skapar nya möjligheter. Vi kan utveckla vår kreativitet genom möten med det oväntade, och vi kan också dela med oss till och lära oss av varandra.

Med den digitala tekniken har också mycket kultur och kunskap blivit tillgänglig för så många fler. Möjligheten till delaktighet och till att sprida kultur är nu större än någonsin. Det digitala samhället har blivit en del av vår vardag, och det har blivit enklare att både producera och sprida det egna skapandet liksom det också har blivit enklare att ta del av en bred flora av olika kulturella uttryck. Man är inte längre lika bunden vid plats, tid och rum som man kanske var för något decennium sedan.

Vi ser också hur breda kulturformer som dataspel utvecklas och ger utrymme för flera olika uttryck. Där finns ju musiken och bildsättningen, manusskrivandet och animationen. Vi har också musiken som produceras i Sverige och sprids och uppskattas över stora delar av världen.

Ja – med de möjligheter som digitaliseringen ger kan fler finna ett uttryck som passar just dem. Det här skapar också företag, jobb och exportinkomster. Med kreativitet växer vi helt enkelt som individer men också som samhälle.

Den digitala tekniken ger också möjligheter att hemma i bygdegården till exempel se föreställningar som görs på en annan kontinent. Möjligheten att både ta del av kultur och själv skapa genom digital teknik måste vi därför ta till vara.

Vi har till exempel redan en framgångsrik svensk bransch för dataspel och apputveckling, ett kreativt entreprenörskap som engagerar många. Samtidigt vet vi inte heller i dag vilka nya kulturella yttringar som kommer att uppstå när tekniken fortsätter att utvecklas. Det krävs därför ett öppet förhållningssätt från offentligt håll så att även ungas aktiviteter på internet och i det digitala skapandet kan få stöd.

Herr ålderspresident! Kulturen har sitt egenvärde. Det får vi aldrig glömma eller förminska. Men kulturen bidrar också till så mycket mer – inte minst till kreativitet, som jag har visat. Sverige har framgångsrika kreativa och kulturella näringar, och det finns en stor tillväxtpotential.

Vi vet också att människor vill bo och verka på en plats som är intressant och kreativ. Kultur med både spets och bredd blir då en betydelsefull lokaliseringfaktor. Här måste Sverige nu lägga sig i framkant för att klara internationell konkurrens.

Det är också viktigt att alla i hela landet får tillgång till ett brett kulturutbud. Då handlar det om att skapa förutsättningar för ett nytänkande och spetsigt kulturliv som också låter tala om sig internationellt. Då måste vi komma ihåg att Sverige är unikt i alla sina delar.

För att lyfta kulturlivet i hela landet spelar självklart en stärkt och utvecklad kultursamverkansmodell en stor roll. Här vill vi också från Centerpartiets sida ge regionerna en tydligare roll i arbetet med att ta fram en nationell kulturplan.

Ytterligare ett sätt att skapa såväl nationellt som internationellt intresse för vårt kulturliv är att inrätta ett system för ett nationellt kulturhuvudstadsår. Idén är att en svensk stad, eller ska vi kanske säga en kommun,

virtannat år får status som nationell kulturhuvudstad. Då kan också mindre städer få uppmärksamhet och en chans att visa upp och särskilt utveckla sitt kulturliv. De nationella institutionerna och myndigheterna får också i uppdrag att uppmärksamma detta.

I utskottets svar på vår motion om nationellt kulturhuvudstadsår ställer man det mot långsiktiga satsningar på kultur. Jag tycker att det är olyckligt och missvisande. I stället borde man ställa sig bakom förslaget, som skulle innebära långsiktiga mål och modeller och ge en arena för hur vi kan både sprida och stärka kulturen i hela landet.

Herr ålderspresident! Att införa ett nationellt kulturhuvudstadsår skulle ge kulturen i vårt land ett viktigt och nyttigt lyft för kulturen i hela landet.

Anf. 25 HANS HOFF (S):

Herr ålderspresident! Kulturen har alltid, i alla samhällen och i alla tider, haft en enorm betydelse för samhällets utveckling. I den samtid där vi i dag lever och formar vår gemensamma framtid har kulturen i dess vidaste bemärkelse kanske större betydelse än på länge.

Självklart har kultur ett egenvärde. Tänk er en värld utan musik och konst. Vilken steril och fattig livsmiljö vi då skulle ha.

Jag har ingen vetenskaplig grund att stå på när jag säger att det hos många människor i dag finns en längtan efter samhörighet och samvaro för att skapa tillsammans och delta i upplevelser.

Allt fler upplever i dag ensamhet. Då tänker man kanske i första hand på äldre människor på ett boende. Ensamheten i dagens samhälle lyfts fram alltmer som ett folkhälsoproblem, då det är långt ifrån endast äldre människor som upplever ensamhet. Självklart är inte ett rikt kulturutbud den enda lösningen på detta, men jag är övertygad om att ett rikt utbud med möjligheter att delta i kulturlivet är en viktig pusselbit till ett samhälle där man känner samhörighet och utvecklas tillsammans.

Herr ålderspresident! Digitaliseringen öppnar på kulturens område, som på så många andra områden, nya möjligheter. Målet för den svenska digitaliseringspolitiken är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.

Låt mig nämna ett exempel. I Falkenbergs kulturskola, som nu från i höst kommer att vara avgiftsfri, finns en digitaliseringsstrategi som innebär att eleverna kommer att kunna ta del av lektioner på sina bostadsorter. För eleverna på den halländska landsbygden betyder strategin mycket vad gäller tillgängligheten till kulturskolans utbud. Den öppnar också möjligheter för eleverna på Falkenbergs kulturskola att få undervisning av framtående lärare på musikhögskolorna.

I Halland pågår dessutom ett arbete för att använda en helt ny teknik som innebär att musiker kan spela tillsammans oavsett var de befinner sig. Det handlar om att kunna skapa i realtid där några deltar i Krogsereds bygdegård och spelar tillsammans med till exempel Kungliga Filharmonikerna. Tillsammans kan de skapa musik på samma sätt som om de skulle befinna sig i samma lokal. Endast begränsningar i vår fantasi om vad som är möjligt sätter gränser.

Riksrevisionen har granskat regeringens styrning av kulturområdets institutioner. Riksrevisionen konstaterar att kulturområdet är ett politikområde som karakteriseras av ett starkt oberoende. Svensk kulturpolitik handlar om att skapa så goda förutsättningar för konstnärligt skapande som

möjligt medan frågor om konstens innehåll och kvalitet överlämnas till professionen.

Riksrevisionen konstaterar att principen om armlängds avstånd, som är utgångspunkten för den svenska kulturpolitiken, fungerar. De konstaterar vidare att regeringen har möjlighet att styra området men att det skulle skapa problem med kulturområdets oberoende och skada principen om armlängds avstånd. Just armlängds avstånd är en bärande och viktig princip för kulturpolitiken. Den står vi till hundra procent bakom.

Kultursamverkansmodellen är en central och viktig del av svensk kulturpolitik, som behöver ha rätt förutsättningar för att kunna verka i sin fulla potential. Eftersom modellen varit i kraft ett antal år har såväl Statskontoret som Myndigheten för kulturanalys gjort översyner av hur modellen fungerar. Såväl Statskontoret som Myndigheten för kulturanalys har konstaterat att det finns ett antal områden som behöver utvecklas.

Sverige har i dag ett omfattande arbete för att öka det internationella samarbetet. Samtliga myndigheter på kulturområdet har i sina instruktioner till uppgift att integrera ett internationellt perspektiv i sina verksamheter.

Herr ålderspresident! Sverigedemokraterna vill att vi ska inspireras av dansk kulturpolitik och föreslår riksdagen att vi i Sverige ska införa en kulturkanon enligt dansk modell. Syftet ska vara att fastställa medvetenheten om vad svenskhet är – detta för att tydliggöra vad som är viktigt för svenskarna i det svenska samhället, som det uttrycks i motionen.

Vi ser nu resultatet i dess förlängning i Danmark. Dansk folkepartis inflytande i den danska regeringen har inneburit att 400 journalister anställda i public service-företaget har sagts upp. Minst 48 procent av musiken som spelas ska vara dansk musik. Det ska vidare genomgående i public service-sändningar framgå tydligt att det danska samhället vilar på kris-tendomen. En sådan utveckling av politisk styrning för att uppnå egna politiska syften tar vi kraftigt avstånd från.

Herr ålderspresident! Mot bakgrund av det till riksdagen anförda yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna. (Applåder)

Anf. 26 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr ålderspresident! Hans Hoff blandar äpplen och päron när han börjar i kulturkanon och landar i journalisters vardag i public service-bolagen.

Låt mig ta upp grundfrågan som gällde kulturkanon. Mycket riktigt finns denna fråga med i motionen och i reservationen i betänkandet. Jag har själv tidigare påpekat – och Christer Nylander har berört detta – att jag inte förstår Socialdemokraternas kritik mot att elever i grundskolan får ta del av en provkarta, liksom det i dag finns ett uppdrag i ämnet svenska att ta med svenska klassiker. Hans Hoffs egen partikollega från Värmland refererade tidigare till att man i skolor undervisar om lokala kulturpersonligheter och även undervisar om nationella kulturhistoriska pärlor inom musiken, lyriken, konsten, filmen och så vidare.

På vilket sätt skulle det vara negativt för elever att bredda sin kunskapsbas och kompetens i landets kulturhistoria, oavsett om man har invandrat hit eller är född och uppvuxen här? Det är inte en begränsning utan tvärtom snarare stärker nyfikenheten att lära sig om andra kulturer samt stärker

viljan och incitamenten att över huvud taget intressera sig för kultur och kultursfärer runt om i världen.

Inom ramen för den danska kulturkanon, nu Danmarkskanon, som är ett steg vidare, har även Socialdemokraterna i Danmark visat sig positiva till kulturkanon och ställer upp på den. Hans Hoffs egna partikollegor som han samarbetar med inom Nordiska rådet och i andra organ tycker att en kanon är en idé som har fallit väl ut och ger en ökad förståelse för det egna landets identitet. Det gäller särskilt i dag. När parallella strukturer växer fram blir sammanhållningen än viktigare.

Anf. 27 HANS HOFF (S) replik:

Herr ålderspresident! Nu är vi i Sveriges riksdag, och jag utgår från våra förhållanden.

Syftet med att införa denna kanon beskrivs mycket väl i Sverigedemokraternas motion. Sverigedemokraterna säger att syftet med kulturkanon ska vara att tydliggöra vad som är viktigt för svenskarna i det svenska samhället.

Vilka är svenskarna, enligt Sverigedemokraterna? Vilka krav ska man uppfylla för att vara svensk? Är det genetiska krav? Handlar det om hur länge man har bott i Sverige? Handlar det om medlemskap eller medborgarskap? Vilka är kraven för att vara svensk? Själva syftet med att införa kanon är att tydliggöra dessa frågor i det svenska samhället.

Anf. 28 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Syftet är att vi ska se att vi är en del. Vi är inte bara individer, vi är inte bara öar i havet, utan vi är en del av en kollektiv identitet.

Om Hans Hoff läser Sverigedemokraternas principprogram och våra grundläggande utgångspunkter ser han tydligt att vi står för en öppen svenskhet, det vill säga att om man har kommit hit och anammat krav som ställs på att förstå lagar, regler, samhällsorientering, juridiska och kulturella element, även om man själv inte väljer att adoptera dem och anpassa sig till dem till fullo, handlar det till slut om vad man själv uppfattar sig som, som svensk och omgivningen som svensk. Det där har snarare sitt hem i känslan än i att kunna peka ut instrumentella drag; då är du svensk eller då är du inte svensk. Men grundfrågan är ju om man på allvar vill stärka samhörighet, sammanhållning och gemenskap. Det var Hans Hoff själv inne på i sitt anförande – att vi behöver samhörighet och gemenskap.

Min fråga är fortfarande denna: På vilket sätt skulle införandet av en kulturkanon splittra samhället mer, öka polariseringen ytterligare eller minska eleverns kunskapsbas i kultur, kulturhistoria och samhällskunskap?

Detta är ju en möjlighet som snarare stärker dem som nyligen invandrat till Sverige och vill bli svenskar, som vill komma in i det svenska samhället som barn.

Om man får en grundläggande förståelse i svensk kulturhistoria, så som Lars Mejern Larsson från Socialdemokraterna eminent redogjorde för här tidigare, blir man ju rikare på kulturell kompetens. Jag förstår inte hur det skulle kunna vara begränsande. Jag förstår inte att det är det i Socialdemokraternas värld.

Anf. 29 HANS HOFF (S) replik:

Fru talman! Jag tror definitivt på ett samhälle med samhörighet, gemenskap, solidaritet och jämlikhet.

Det är därför jag reagerar mot – och vi reagerar mot – motionen om att införa detta i syfte att definiera svenskheten och dem som är svenska. Det är svenskarna och svenskheten som är själva syftet med att införa den kanon som ni beskriver på detta sätt.

Det är ett arbete som gjorts med framgång i Danmark, säger ni, och man har gjort det i Danmark. Man har skurit ned antalet journalister i public service och gett direkta direktiv för vad de ska sända. Det ska vara dansk musik, och det ska vara dansk kristendom till viss del för att stärka själva danskheten. Den typen av politisk inriktning fjärmar vi oss från.

Jag är självklart demokrat. Jag tycker att alla politiska partier har rätt att driva sina frågor. Men jag är också väldigt tacksam för att vi har politiska hjältar i form av Centerpartiet och Liberalerna, som inte gick med på att ha Sverigedemokraterna som stödparti. Då hade detta säkerligen blivit verklighet.

(Applåder)

Anf. 30 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Begreppet ”kanon” väcker känslor som jag tycker är väldigt överdrivna. Då menar jag inte framför allt hos Hans Hoff, utan jag menar generell.

Jag har som idé att försöka följa kritikerlistorna för svensk litteratur och alltid ha läst någon av de böcker som finns i topp tio på olika kritikerlistor. För mig är det en kanon, ett rättesnöre och någonting att mäta sig mot.

För mig är en kanon just detta – att individen har någon vägledning i kulturen om vad som är särskilt viktigt. För mig är kanon ett sätt för individen att befria sig själv, bilda sig själv och skapa sig något nytt.

Jag vill ändå förklara för Hans Hoff och förtydliga för kammaren att när jag talar om kanon är det inte för att definiera svenskhet eller danskhet eller någonting annat, utan det är för att hjälpa människor i deras egen bildningsresa.

Det finns en läroplan i svensk skola som berättar ungefär vilka konstverk som är rimliga att känna till och vilken litteratur som är rimlig att känna till. Det finns läroböcker och antologier om litteratur som visar upp vilken svensk litteratur som är särskilt intressant att läsa. Det tycker jag är bra.

Anledningen till att jag i mitt anförande nämnde kanon var just detta. Jag tycker att det är centralt att avdramatisera denna term. Den får inte kidnappas av dem som vill använda kanon till att stänga ute. Den ska användas av dem som vill att människor ska växa som individer genom bildning.

Anf. 31 HANS HOFF (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Christer för hans förtydligande.

Anf. 32 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Då tackar jag för tacket.

(Applåder)

Anf. 33 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Jag måste säga att jag har blivit oerhört inspirerad av att ha lyssnat här. Vi har fått med oss mycket i dag. Vi har fått höra underbar värmländsk prosa. Vi har fått en debatt om yttrandefrihet som jag tycker är vital och viktig. Den väcktes av vår ordförande i kulturskottet, Christer Nylander. Vi har till och med fått höra uttrycket ”dansk kristendom”, som gjorde mig nyfiken. Det har jag faktiskt aldrig hört förut. Det har varit väldigt intressant och spännande att få vara med i denna debatt. Jag njuter verkligen av att vara en del av kulturutskottet.

Jag kom att tänka på en av mina upplevelser när jag gick på musikhögskolan i Göteborg. En dag kom en man som hette Rune Lindblad med sin musik, som var elektronisk musik med sinusvågor och allt vad det innebär av ljud som man kan tycka är oljud. Men jag tyckte redan då att Rune Lindblad var spännande. Han var speciell, och han gjorde väldigt speciell musik. Men det vidgade mina vyer i fråga om vad konst och musik kan vara.

Det riktigt roliga är att Musikverket nu har tagit del av hans musik efter alla dessa år. Det var ju länge sedan jag gick på musikhögskolan; det var på 70-talet. Nu anammar Musikverket Rune Lindblads musik. Det är spännande med kultur.

Apropå debatten om yttrandefrihet har jag en favorit som heter Stig Johansson. Det är han med ”Alla dessa dagar som kom och gick / inte visste jag att de var livet”. Läs gärna hans olika uttryck och ordspråk! De är helt fantastiska. Ett av dem går så här: ”Enda sättet att undvika kulturkrockar är att enkelrikta stora delar av befolkningen.”

En annan sak som jag tyckte var intressant var det som togs upp om mecenater. Det var Annicka Engblom som tog upp detta. Det tycker jag är jättespännande. Jag tycker att det låter väldigt intressant att kunna återinföra, höll jag på att säga, eller få fart på att det finns personer som stöttar vissa konstnärer på ett särskilt sätt. Jag tänkte direkt på Nadezjda von Meck, som var mecenat åt Pjotr Iljitj Tjajkovskij och gjorde det möjligt för honom att skriva fantastiska stycken som Pianokonsert nr 1.

Jag tycker att det har varit en dynamisk debatt här i dag, som har rört sig på flera olika områden.

Jag arbetade tio år i en organisation som heter Göteborgs Räddningsmission. Den arbetar bland hemlösa i Göteborg, bland dem som Moder Teresa brukade kalla de fattigaste av de fattiga. De hade förlorat allt. Många av dem hade absolut ingenting.

Det jag upptäckte under mina tio år där var att det, naturligtvis och helt naturligt, fanns gåvor och kulturella yttringar hos dessa människor likaväl som hos vem som helst. Någon var särskilt musikalisk, någon var ett författarämne, någon gjorde bra konst och så vidare.

Det som var tragiskt var att dessa människor inte riktigt hade fått möjlighet att ta del av kulturen. Inte heller deras barn, som vi också arbetade med, fick ta del av kulturen på det sätt som många andra i samhället får.

Jag tänker att det är många barn och unga som utsluts av sociala och ekonomiska orsaker. De växer upp i familjer där man kanske inte ens öppnar kuvertet från kulturskolan, eller där föräldrarna om de öppnar det inte visar det för sina barn därför att de vet att de helt enkelt inte har råd att förverkliga detta för barnen. Det är djupt tragiskt.

Nu görs det en del insatser. Ett exempel är El Sistema, en musikskola som går ut i förorterna, där behoven är som allra störst, och får barnen att pröva olika instrument och utveckla sina förmågor. I Bergsjön i Göteborg har Svenska kyrkan ett arbete med att finna musikaliska talanger – de har en musikverksamhet där.

I våra kulturskolor finns det naturligtvis fantastiska lärare, och det finns föräldrar som kör sina barn till balett och annat som gör att barnen kan utvecklas.

Jag har flera gånger tagit upp frågan om fritidspengen, som jag tycker är en viktig idé om att dessa barn skulle kunna få en möjlighet. Det skulle röra sig om 3 000 kronor om man går i årskurs 4–9. Familjer med mycket svag ekonomi skulle kunna få hjälp med medlemsavgift till en idrottsförening, med utrustning eller med terminsavgift till kulturskolan.

Jag väntar nu in att övriga partier, på vänstersidan, ska ansluta sig till detta med fritidspengen. Den är väldigt välriktad – det handlar om familjer med försörjningsstöd.

Jag avslutar med att åter citera Stig Johansson, med riktning mot vänstersidan: Det är först när ens begrepp ställs på huvudet som man ser världen från en annan vinkel.

(Applåder)

Anf. 34 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! ”Kulturen i Dalarna lyfter Sverige och kulturen i världen lyfter Dalarna” – så lyder visionen i Region Dalarnas kulturplan för denna mandatperiod.

Dalarna är ett av Sveriges största och populäraste turistlän. Länets kultur och traditioner får ibland vara sinnebilden för det svenska kulturarvet. Regionen ska fortsätta att vårda och utveckla denna ställning. Kultur och traditioner är i ständig förändring. Genom globaliseringen påverkas vi alltmer av vår omvärld, vilket är särskilt tydligt inom kulturen. Den gränsöverskridande kulturen berikar såväl individen som samhället.

Fru talman! Staten ska garantera en långsiktighet för regionerna och inte lägga sig i enskilda verksamheter som ska få statligt stöd. Vad som är bäst för de olika regionerna ska beslutas på just regional nivå, för det är där kunskapen och ambitionsnivån finns.

Dalarna är en region som står för mångfald och tolerans. Där kultur och bildning växer, växer demokratin – detta för att utveckla individens självkänsla, uttrycksförmåga, fantasi och kreativitet i samarbete och i dialog med Dalarnas kommuner och civilsamhälle. Den kulturella inriktningen och utvecklingen står stadigt på regional och lokal grund, och det är så det ska vara.

Den kultur som finns i Dalarna ska det beslutas om i Dalarna. Vi har en mångfald i konst, musik och litteratur som är vida känd också utanför Dalarnas gränser. Carl Larsson, Anders Zorn, Hugo Alfvén och Erik Axel Karlfeldt är några av våra historiska förebilder och berömdheter. Dessa har varit inspiration till det som i dag är kännetecknande för Dalarnas kultur. Folkmusiken i olika former, Avesta Art och nyutveckling i Film i Dalarna är några av de kulturinstitutioner som inspirerar morgondagens kulturutövare.

Kultursamverkansmodellen var en reform som Alliansen drev igenom för att skapa goda möjligheter till ett rikt kulturliv med både bredd och

djup, som bejakar regionala prioriteringar och variationer vad gäller kulturlivet.

Arbetsättet ger förutsättningar för ett ökat regionalt inflytande genom att regionen kan besluta om hur vissa medel ska fördelas. Målet med kultursamverkansmodellen är att föra kulturen närmare medborgarna och ett nära samarbete med länets kommuner, organisationer och föreningar i det regionala kultur- och bildningsarbetet.

Modellen behöver dock nu efter tio år tydliggöras. Vi behöver förbättra kontaktytorna för kulturinstitutioner och fristående kulturutövare, och det statliga stödet måste präglas av långsiktighet.

Låt statens klåfingrighet vad gäller riktade bidrag hållas borta! Vi moderater vill se till att hela landets kultur ska ges förutsättningar och att regionerna själva ska få bestämma och utveckla sin egen identitet.

I regeringens kulturbudget riktas bidrag till statliga museer för att dessa ska ha gratis entré. Detta gynnar tyvärr inte större delen av landets befolkning, som har långa avstånd till dessa museer. De flesta museerna ligger i Stockholm. Landsbygden i Dalarna får betala för storstadens museibesök.

Fru talman! De nationella kulturpolitiska målen, som beslutades av riksdagen 2009, är grunden för dagens kulturpolitik. De är vägledande för vår regionala kulturpolitik.

Så här står det: ”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.”

För att detta ska bli möjligt, fru talman, måste de regionala aktörerna få utforma sin egen verksamhet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 15 maj.)

§ 11 Idrott och friluftsliv

Kulturutskottets betänkande 2018/19:KrU10

Idrott och friluftsliv

föredrogs.

Anf. 35 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Kulturutskottet sysslar ju med sådant som får människor att växa och utvecklas och att trivas med sig själva och i sitt samhälle. Kulturen är en del av detta; idrott och friluftsliv är andra delar av det. Vi vet att alla dessa tre saker får människor att både utvecklas och må bra.

I dag på morgonen möttes vi av ännu en larmrapport om deltagande i idrotten. Det handlade denna gång om ungdomsidrotten – Centrum för idrottsforskning visade att föreningsidrotten håller på att tappa de allra yngsta. Särskilt pojkar i åldern 7–12 gör någonting annat och minskar sin aktivitetsnivå i föreningsdriven idrott. Bedömningen är att det – återigen – är skärmar och stillasittande som stjälar tid från idrotten. Vi har sett flera liknande studier som visar på en liknande utveckling.

Det är svårt att förhålla sig till detta som politiker, fru talman. Dessa områden har gemensamt inte bara att de är bra, viktiga och nyttiga för människor – kultur, friluftsliv och idrott är ju det – utan också att de är ganska svårstyrda pastorat.

Vi vill ju från politikens sida och från statens sida att fler ska delta, att fler ska ha möjlighet att delta och att fler ska vilja delta i kultur, idrott och friluftsliv, men vi vill samtidigt att det sker på civilsamhällets villkor. Vi vill inte styra i onödan, och vi ska inte styra i onödan. Om vi försöker att styra i onödan är risken uppenbar att vi förstör mer än vi skapar.

Dessa områden handlar också om att kombinera elitens möjligheter, förutsättningar och villkor med bredden. Det handlar både om hockey-VM och om att söka vårtecken under en skogs promenad. Hur man från politikens sida möter detta är någonting som återkommer i flera av de motioner som behandlas i betänkandet.

Modellen som hittills har använts på alla dessa områden är att staten skjuter till pengar men försöker att hålla en armlängds avstånd till de faktiska besluten. Jag tycker att det ska fortsätta att vara så. Men det är klart att det kräver att de som tar emot summorna från staten visar att de är för alla.

Vi ser på område efter område hur människor med funktionsnedsättning inte har samma förutsättningar som andra, att man inte ens försöker skapa bättre förutsättningar för människor med funktionsnedsättning. Där måste vi bli bättre. Parasporten måste få bättre möjligheter, men också bredden och den enskildes eget-initiativ-idrottande eller eget friluftsliv måste få bättre förutsättningar även om man har funktionsnedsättning.

Vi ser problem med jämställdhet, till exempel hur kommuner ger mer pengar till killars idrott än till tjejers idrott. Det är ibland helt omotiverade skillnader, men ibland också därför att vi har strukturer som innebär att tjejer sysslar med vissa saker och killar med andra saker. Dessa strukturer måste naturligtvis uppmärksammas. Statens, kommunernas eller regionernas bidrag ska inte bidra till att förstärka utan bryta strukturer. Människor själva ska få använda idrotts- och friluftsliv och kultur på det sätt som passar dem.

Det finns fortfarande rasism i föreningar och i lagsporter, det finns hbtq-människor som drabbas av fördomar, integration som inte fungerar tillräckligt bra och äldre som inte alltid får de förutsättningar som de skulle vilja ha för att utöva sitt idrottande eller friluftsliv.

Allt det här är saker som vi från statens sida måste engagera oss i och säga: Det här är inte rimligt. Styrningen på det här området ska förvisso vara att det så långt möjligt är fritt och frivilligt, men vi måste också se till att det här kommer alla till del. Då är det orimligt att det fortfarande finns strukturer och ibland fördomar som gör att vissa människor inte får samma möjligheter. Vi måste hitta sätt att styra detta som inte innebär att vi vare sig instrumentaliserar eller detaljstyr från politiken utan i stället öppnar möjligheter.

Jag vill med detta, fru talman, för att korta ned debatten något, yrka bifall till reservation 1, som delvis handlar om detta med styrningen. Regeringen bör ta ett initiativ till dialog med idrottsrörelsen. Just den här reservationen handlar till stor del om parasport och funktionsnedsättning. Men på alla områden och rörelser där staten skjuter till pengar måste man kunna förvänta sig att pengarna går till satsningar som kommer alla till del.

Anf. 36 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 18.

Det växande utanförskapet präglar barn- och ungdomsidrotten. Människor som lever i utanförskap har sämre hälsa, kortare livslängd och sämre upplevd livskvalitet. Vi moderater prioriterar kampen mot detta utanförskap.

När hushåll får mindre marginaler och mindre pengar i plånboken att röra sig med är det kultur och idrott man får prioritera ned. När familjer inte längre har råd att gå på fotboll eller att köpa utrustning till barnens idrottande beror det ofta på att man har för dåliga inkomster eller skattar bort för stor del av sin inkomst.

Riksidrottsförbundet har ungefär 3,2 miljoner medlemmar. 90 procent av alla ungdomar har någon gång varit med i en idrottsförening, och 52 procent av 13–20-åringar tränar och tävlar i en idrottsförening. Det är så jättehäftigt, tycker jag.

Genom idrotten nås många unga, och de flesta barn i Sverige deltar ofta i flera aktiviteter. Samtidigt blir andra grupper av barn och ungdomar alltmer passiva, och de kommer inte sällan från utsatta socioekonomiska miljöer. Utmaningen är hur man ska kunna nå dem som egentligen borde finnas där. Alla barn och ungdomar borde få möjlighet att engagera sig och delta i idrott och friluftsliv.

Siffrorna i Riksidrottsförbundets analys av barns stillasittande är mycket oroande. 78 procent av flickorna och 56 procent av pojkarna i åldrarna 10–15 år når inte de rekommenderade nivåerna på daglig fysisk aktivitet. I förlängningen innebär det ohälsa för den enskilde och en samhällsekonomisk kostnad för vård och behandling.

Vad måste då göras för att förebygga dessa negativa faktorer?

För Moderaterna är alla barn och ungdomars rätt till idrott och friluftsliv oerhört viktig. Där erbjuds vägar för barn och ungdomar in i sociala sammanhang. De lär sig att ta ansvar och anpassa sig till andra samt lägger grunden för god fysisk hälsa i vuxen ålder. Givet detta behöver hinder kopplade till social, kulturell och religiös bakgrund eller medicinska begränsningar rivas ned, och den frågan äger ju vi i politiken.

Fru talman! Unga människor, både pojkar och flickor, lever i en medial tid där orimliga kroppsideal ständigt marknadsförs. De senaste åren har flera stora idrottsstjärnor berättat om orimliga krav, ätstörningar och psykisk ohälsa. Idrott är ju en spegling av samhället i stort.

Politik handlar om att se samhällsproblemen och ge konkreta förslag till lösning. Ett steg i att stärka det förebyggande arbetet avseende unga människors psykiska hälsa är att utreda hur ett fördjupat samarbete mellan stat och idrottsrörelse skulle kunna utformas. Dessutom tror vi att det behövs idrottspolitiska folkhälsomål.

Idrott innebär gemenskap och stärker människors psykiska och fysiska hälsa. Träning för äldre kan förbättra livskvaliteten. Jag läste någonstans häromdagen att man ända upp i 90-årsåldern fortfarande kan bygga muskelmassa. Det kändes väldigt hoppfullt.

Därför lade vi moderater och Kristdemokraterna i vår gemensamma budget in 20 miljoner kronor till initiativet Äldrelyftet. Jag är säker på att Roland Utbult också kommer att nämna det senare i debatten.

Det är så genialiskt att Riksidrottsförbundet och pensionärsorganisationerna tillsammans arbetar för att stärka äldres hälsa. Det leder också till

minskad ensamhet och minskat utanförskap som äldre. Därför är det förvånande att de 20 miljonerna togs bort i regeringens, C:s och L:s budget, trots att pensionärsorganisationerna och Riksidrottsförbundet redan hade kommit långt i sin planering hur man skulle göra för att nå så många äldre som möjligt i den här satsningen. Jag är väldigt ledsen för det och tycker att det är ett stort feltänk, också samhällsekonomiskt och inte bara ur ett individperspektiv.

Fru talman! Idrott är nog världens bästa förebyggande åtgärd för att förhindra till exempel kriminalitet. Därför är det viktigt att få in så många barn och ungdomar som möjligt i den. Alla kommer inte att bli kriminella om de inte idrottar, men att komma in i den gemenskap som idrotten ger gör att man kan få bra vuxna förebilder men också att man får ingå i ett lag och känna gemenskap, även om man tränar och tävlar individuellt, som jag har gjort mycket inom ridningen. Där finns en gemenskap. Vi är fortfarande vid min ålder hästvänner när jag på helgerna sitter och dömer dresstyr. Då glömmer jag faktiskt bort politiken för en stund, och det är nog ganska hälsosamt – också för alla i min omgivning.

Fru talman! Det finns skillnader i flickors och pojkars idrottsutövande. Här tycker jag att man måste se över bidragssystemen, till exempel LOK-stödet som man skulle kunna skruva på när det handlar om pojkars och flickors träning. Men också kommunerna måste titta på idrottshallarnas fördelning av tider utifrån flick- och pojksporter. Det kommer säkert inte att se likadant ut om tio år, men vi måste lyfta fram flickors träning och tävling.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag citera följande från en okänd källa: ”Man motionerar inte för att bli yngre utan för att bli äldre.”

(Applåder)

I detta anförande instämde Ulrika Jörgensen, John Weinerhall och Viktor Wärnick, (alla M).

Anf. 37 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 21.

Hästnäringen spelar i dag en viktig roll inom många samhällssektorer, till exempel inom civilsamhälle, idrott och inte minst rehabilitering. För många människor, oavsett ålder, kön, bakgrund och individuella förutsättningar, ger den hälsa och välbefinnande. Den genererar dessutom arbetstillfällen, sysselsättning, och utgör en viktig del av både natur- och kulturmiljövård.

I en undersökning gjord 2016 på uppdrag av Jordbruksverket uppskattades att ungefär 1 ½ miljon människor i Sverige är knutna till ridsporten. Ridsporten är dessutom en stor och viktig sport för personer med funktionsnedsättning. Vi menar att ridsporten bör få större uppmärksamhet eftersom den är en av Sveriges största sporter och som intresse ger bland annat livsglädje och rehabilitering.

Ungefär 4 000 ryttare med funktionsnedsättning får genom ridsporten möjlighet till en meningsfull fritidssysselsättning, och inom Svenska Ridsportförbundets medlemsklubbar finns en omfattande verksamhet för dessa.

Att vara med om en allvarlig olycka eller drabbas av en kronisk sjukdom kan göra att man tappar både självkänsla och självförtroende. Ridning

som behandlingsmetod används sedan länge, och tidigare forskning visar att det ger god effekt som rehabilitering för kropp och själ, till exempel genom stärkt självkänsla, ökad glädje och framtidstro.

Ridning är Sveriges största handikappidrott, och det är ingen tillfällighet. Att sitta på hästryggen påverkar balans, styrka, koordination, uppfattningsförmåga, symmetri, rörlighet och självförtroende positivt. Umgänget med hästar är också något alldeles speciellt.

En av de viktigaste sakerna i denna fråga är att ridning hjälper funktionsnedsatta att fokusera på vad de kan – inte på vad de inte kan, vilket är vanligt i samhällets syn.

Fru talman! Vidare ska jag tala lite om vår reservation om friluftslivet och dess betydelse. Det finns mycket forskning som visar att natur och friluftsliv har stärkande och läkande effekter vid ohälsa, såväl fysisk som psykisk. Här vill vi se omfattande resursförstärkning och uppmärksammande av frågan inom flera sektorer. Förutom ekonomiska medel behövs en övergripande nationell satsning på friluftslivet.

Grön omsorg där djur och natur används i vårdsyfte och rehabiliterande syfte är en väg att väva in friluftslivet i fler sektorer.

En annan väg är att höja kunskapsnivån i skolan och hos barn och unga generellt. Det finns många skäl att stärka den fysiska kontakten mellan utbildningsväsendet och den svenska naturen, och där kan svenskt friluftsliv spela en stor roll med dess bredd och variation i hela landet.

Friluftslivet skulle i skolan kunna överbrygga den klassiska klyftan mellan teori och praktik. Upplevelsebaserat lärande bedöms som ett starkt positivt motiv för friluftsverksamhet: att gripa för att begripa, från skolbänk till storskog.

Nordforsk finansierar och skapar förutsättningar för nordiskt samarbete inom forskning och infrastruktur. Genom att administrera och finansiera forskningsprogram sammanför Nordforsk nationella miljöer och säkrar forskning av hög kvalitet. Ökad effektivitet, inverkan och kvalitet inom nordiskt forskningssamarbete är huvudmål och att därmed bidra till att Norden ska vara världsledande inom forskning och innovation.

Med anledning av detta är det positivt att lyfta fram förutsättningar för forskning inom bland annat friluftsliv, både ur ett nationellt och nordiskt intresseperspektiv.

Den nationella undersökningen av svenska folkets friluftsvanor från 2018 syftar till att ge ett bra underlag för uppföljningar av friluftsmålen och friluftslivet i miljömålen. Detta sker genom att man dels redovisar status för friluftslivet i Sverige 2018, dels visar på förändringar sedan 2007.

Rapporten visar att i stort sett alla svenskar ägnar sig åt friluftsliv i någon form, och cirka hälften av alla svenskar menar att friluftslivet har påverkat valet av bostadsort. Två tredjedelar menar att utomhusvistelser gör vardagen mer meningsfull, och hela 90 procent är helt eller delvis eniga i påståendet att friluftsliv är positivt för hälsan.

(Applåder)

Anf. 38 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Jag står förstas bakom Centerpartiets alla reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3 om barns tillgång till idrott.

Som en del kollegor i utskottet redan har lyft fram har vi under flera år kunnat läsa i olika rapporter att alltför många barn och unga rör sig för lite. En av de senaste kom från Folkhälsomyndigheten i januari i år och visar att det är vanligare att pojkar än flickor tränar regelbundet.

Rapporten visar att de flesta barn och unga gillar sina liv och skattar sin hälsa som god. Glädjande visar mätningen att färre använder alkohol och tobak, och förbrukningen är nu nere på historiskt låga nivåer. Det är också färre än tidigare som dricker läsk och äter godis dagligen.

Det som är oroväckande är att barn och ungdomar sitter stilla mycket av sin vakna tid. Bland 15-åriga tjejer är det bara 9 procent som rör sig tillräckligt mycket. Mest aktiva är elvaåriga pojkar, även om siffrorna börjar sjunka också där. Ungefär var fjärde elvaårig pojke rör sig minst en timme om dagen. Med ”röra sig” avses minst 60 minuters pulshöjande aktivitet, såsom att cykla till skolan, leka på skolgården, delta i skolans idrottstimmar eller träna på fritiden.

För lite motion, mycket stillasittande och många timmar framför skärmar är den bild av många barns och ungdomars liv som Centrum för idrottsforskning presenterat i en rapport till regeringen. Men skillnaderna är stora mellan olika grupper. Pojkar rör sig mer än flickor, yngre barn mer än äldre. Vissa är mycket aktiva både i skolan och på fritiden, medan andra nästan inte alls rör sig. Detta måste vi politiker, idrottsrörelsen och friluftsrörelsen ta tag i. Annars kommer vi att få se stora hälsoproblem i framtiden.

Ca 6 procent av alla barn och ungdomar är inte fysiskt aktiva alls, varken i skolan eller på fritiden. Det kanske inte låter så mycket, men det är ganska många individer. De deltar sällan eller aldrig i skolans undervisning i idrott och hälsa och är stillasittande på rasterna. De tillhör sällan en föreningsidrott och uppger själva att de i övrigt har knappt någon fysisk aktivitet på fritiden.

Dessa barn och ungdomar är svårast att nå. Här måste både idrottsrörelse och politiker tänka nytt. Att bara tillföra mer resurser till föreningar och fler lektionstimmar i idrott och hälsa är ingen självklar lösning för dessa ungdomar eftersom de känner sig exkluderade från rådande idrottskultur inom både idrottsföreningar och skola.

Fru talman! Kulturutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har konstaterat att det behövs en översyn av statens stöd till idrottsrörelsen. Vi vill förstås ha en fri och självständig idrottsrörelse, men vi vill också utveckla alla barns och ungdomars intresse för motion och idrott och möjlighet att delta under lika förutsättningar.

Oavsett färg har regeringar inte varit bra på att följa upp att statsbidrag till idrotten går till det som är tänkt. Om staten ställer villkor för statsbidrag måste detta förstås också kunna följas upp.

Centerpartiet vill främja ett brett idrottsliv i hela landet där både etablerade och nya sporter, även digitala, blir tillgängliga för fler. Vi vill också utreda vad som hindrar en jämställd idrott. Vi vill veta varför flickor slutar idrotta tidigare än pojkar och varför spontanidrottsplatser lockar fler pojkar och män än flickor och kvinnor. Vi vill också att det görs en nationell jämförelse av hur mycket medel som kommunerna fördelar till pojkar respektive flickor inom barn- och ungdomsidrotten.

Vi vet redan nu att tjejer i övre tonåren i större utsträckning lämnar föreningsidrotten för träning i privat regi, vilket gör att det uppstår en

könsmässig snedfördelning av de offentliga bidragen. Ska vi bara konstatera detta, eller kan vi göra något åt det? Är det ett problem?

Riksidrottsförbundet arbetar på ett bra sätt med jämställdhet inom sin organisation, men om unga tjejer och kvinnor lämnar föreningsrörelsen hamnar de utanför den idrottspolitik som vi vill att Riksidrottsförbundet ska genomföra.

Fördelningen av resurser till kvinnors och mäns idrottande och motionerande är fortfarande ojämsställd. Riksidrottsförbundet har sin stämma nu i maj, och det finns flera bra förslag med jämställdhetsperspektiv inom både verksamhet och resurser. Riksidrottsförbundet vill också försöka attrahera de unga tjejer som i dag inte deltar i föreningsidrott, vilket kommer att ha positiva effekter på jämställdheten.

Fru talman! Jag ska också lyfta fram en grupp där fysisk aktivitet är helt avgörande för hälsoläget, och det är människor med olika funktionsnedsättningar. Centerpartiet har i dagens betänkande tagit upp frågan om ett föreningsdrivet parasportutrustningsbibliotek. Idrottsutrustning för personer med funktionsnedsättning är ofta specialtillverkad och kan vara kostsam. Ett bibliotek för utrustning kan vara en väg till fysisk aktivitet för dessa personer och även möjliggöra ett aktivt friluftsliv.

Fru talman! I en Centermotion föreslås en nationell samling bakom att arrangera olympiska vinterspel och paraolympiska spel i Sverige 2026. Internationella Olympiska Kommitténs förändrade krav och bidrag är en mycket positiv signal. Åre, Stockholm och kommunerna runt Stockholm, Sigulda i Lettland samt Falun kommer att vara involverade. Yttre säkerhet och gränskontroll är ett statligt ansvar, och regeringen har lämnat positiva besked kring detta. I juni kommer Internationella Olympiska Kommittén att fatta sitt beslut om Sverige får vinter-OS. Det vore bra för Sverige om vi fick de vinterolympiska spelen 2026.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga något om friluftslivet. Mer friluftsliv förstärker och förbättrar folkhälsan, stärker samhällsekonomin och ökar välfärden. Svenskt friluftsliv samlar närmare 1,6 miljoner människor. Dagens friluftsliv har dessutom nära kopplingar till en växande naturturism. Cirka hälften av alla svenskar menar att friluftsliv har påverkat valet av bostadsort, två tredjedelar menar att utomhusvistelser gör dagen mer meningsfull och hela 90 procent är helt eller delvis eniga i påståendet att friluftsliv är positivt för hälsan.

Anf. 39 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Idrottsrörelsen är Sveriges största folkrörelse med sina ca 3 miljoner medlemmar och över en halv miljon ideella ledare. Varje dag året runt tränar i genomsnitt nästan 145 000 barn och ungdomar i en idrottsförening någonstans i Sverige. Idrotten är en viktig del av samhället och ger människor en känsla av sammanhang och kamratskap. Samtidigt stimulerar idrotten till fysisk aktivitet, vilket främjar folkhälsan.

Vänsterpartiet har länge lyft upp problemen med ojämlikhet när det gäller barns och ungdomars tillgänglighet till idrottsutövande. Vi har motionerat om allt från möjlighet till lek, fysisk rörelse och spontanidrott på skolor och i våra bostadsområden till åtgärder för att alla elever i grundskolan ska klara kraven för simkunnighet.

På fritiden styrs barns och ungdomars idrottsutövande i hög grad av föräldrarnas ekonomiska förutsättningar. Tidigare studier visar att det som

driver kostnader för barn och föräldrar är deltagaravgifter, utrustning och resor i samband med till exempel tävlingar. Av Centrum för idrottsforskningens årliga uppföljning av statens idrottsstöd framgår att barn med högskoleutbildade föräldrar idrottar i större utsträckning än barn till föräldrar med endast gymnasieutbildning. Barn till ensamstående idrottar i mindre utsträckning än barn till sammanboende föräldrar. Flickor med invandrabakgrund är den grupp som idrottar minst. Vi ser också att alltför många lämnar idrotten alldeles för tidigt. Vid elva års ålder är det flest barn som deltar i idrottsföreningar, och därefter sjunker medlemskurvan kraftigt. Kostnaderna är ett av skälen till att barn och ungdomar lämnar idrotten.

Barns och ungdomars deltagande i idrott har blivit en klassfråga. Det som står på spel är både rätten till en meningsfull fritid och rätten till fysisk och psykisk hälsa. Den psykiska ohälsan liksom andelen överviktiga bland barn och ungdomar har ökat avsevärt de senaste decennierna. Det finns en tydlig koppling mellan låg socioekonomisk status och ohälsa. Samtidigt är sambanden mellan fysisk aktivitetsnivå och ett stort antal hälsoaspekter starka. Forskning visar att om idrottsrörelsen når ytterligare 100 ungdomar slipper fem av dessa ungdomar att drabbas av depression, och 25 ungdomar kommer att undvika att få symtom som magont, huvudvärk med mera. För Vänsterpartiet framstår det som mycket angeläget att utjämna de växande klyftorna bland barn och ungdomar när det gäller meningsfull fritid och hälsa.

Fru talman! Vänsterpartiet föreslår därför att en, vad vi kallar, idrottskola för alla barn i åldersgruppen sex till tolv år möjliggörs, och detta har vi motionerat om i dagens betänkande. Det är ett försök att sänka trösklarna och få fler att hitta glädjen i en eller flera idrotter. Vår idé är att idrottsskolorna ska bestå av minst tre idrottsföreningar, alternativt tre sektioner i en fleridrottsförening, som tillsammans organiserar en eller två träningar i veckan under minst en termin för att ge barn möjlighet att prova flera idrotter. Särskilda lösningar kan krävas i mindre kommuner. Idrottskolan ska vara avgiftsfri, och medlemskap i en förening ska inte behövas för att vara med. För detta deltagande måste föreningarna förstås få stöd, och vi föreslår ett särskilt statligt stöd som förmedlas via Riksidrottsförbundet.

Det är viktigt att man inte bara kommer in och provar utan också att man får chansen att prova flera olika idrotter. Detta ger möjlighet för barn att utveckla rörelseförståelse och chans att hitta sin favoritidrott. Just nu kampanjar Riksidrottsförbundet under hashtaggen min andra idrott för att lyfta fram nyttan med att ha flera idrotter.

Tanken är att idrottsskolan så småningom ska lotsa in barnen i ordinarie föreningsverksamhet, och då gäller det att barn utan resursstarka föräldrar får en chans att prova många idrotter i detta breda föreningsliv. Det är också viktigt att inte behöva köpa kostsam utrustning för att våga prova på flera olika idrotter, och en viktig poäng är att idrottsföreningarna börjar samarbeta kring barns rörelse i stället för att konkurrera om deras tid och föräldrarnas engagemang.

Vi tror att idrottsskolan blir ett bra komplement till det som barnen möter i den ordinarie idrottsundervisningen i grundskolan. För att detta inte ska bli en parallell verksamhet behövs en inslussning i föreningarna. Vi har en idé om att föreningarna tillsammans med Sisu Idrottsutbildarna

ska titta över sin ekonomi. Vad är det som gör att vi har så höga medlemsavgifter? Vad är det som kostar för föräldrarna? Man bör göra en genomlysning och få vägledning i detta från Sisu.

Vi har räknat fram kostnaderna för detta, och de landar på runt 40 miljoner kronor för 300 idrottsskolor runt om i hela landet. Det är en ganska låg kostnad om man tänker på hur stor nytta de skulle göra. Barn får chans att motionera och hitta det viktiga sammanhanget i en idrottsförening, som flera talare före mig har varit inne på.

Fru talman! Äldre är en viktig grupp som ofta förbises när det gäller idrott. Forskning visar, som en talare nämnde innan, att det är möjligt att bygga muskelmassa upp till 90 års ålder. Det är alltså inte för sent att börja träna. Äldre som tränar aktivt på olika sätt mår bättre. Det är inte bara muskelmassan som stimuleras av den fysiska aktiviteten, utan det handlar också om rörlighet och balans, något som väsentligt kan minska till exempel fallolyckorna. Detta är extra viktigt för kvinnor eftersom de har högre risk att skadas vid fallolyckor.

Träning för äldre bidrar till att höja livskvaliteten och till minskade sjukvårdskostnader. På flera ställen i landet har man byggt särskilda utegym som är anpassade för seniorer och spontanidrottsplatser med möjlighet till både styrketräning och balansövningar. Simning och vattengymnastik ser vi som andra delar där kommunerna behöver göra mer.

Allt detta är jättebra, men det räcker inte, särskilt inte för pensionärer med låga inkomster. Det borde finnas en strategi i alla kommuner för att möjliggöra idrott för äldre. Detta har vi också motionerat om i dag. Jag måste säga att ett av de få bra inslagen i Moderaternas och Kristdemokraternas budget var de 20 miljoner som satsas på idrott för äldre. Jag tycker att det är synd att regeringen med de nya samarbetspartierna Centern och Liberalerna inte kunde låta dessa 20 miljoner ligga kvar.

Fru talman! Det är jätte viktigt att det mesta inom det ideella föreningslivet sköts utan politisk inblandning. Det är en grundläggande princip i en demokrati att vi har föreningsfrihet och att det är medlemmarna som styr verksamhetens inriktning. Däremot måste det vara möjligt att sätta upp några grundläggande villkor för att en förening ska få bidrag från kommun, stat eller region.

För Vänsterpartiet är det viktigt att bidragen till idrottsrörelsen kan stimulera jämställdhetsarbete och inkludering för hbtq-personer. Detta arbete har fått en bra inriktning med Riksidrottsförbundets måldokument, som heter *Strategi 2025*, men vi väljer att lyfta fram detta särskilt i våra motioner i dag för att sätta lite extra tryck i denna fråga.

Jag välkomnar det som Lotta Finstorp, tror jag det var, nämnde om översynen av LOK-stödet. Det vore positivt om man kunde kika på det ur ett jämställdhetsperspektiv.

Slutligen har vi en fråga som kräver tydlig politisk inblandning, och det är ansvar för säkerheten på idrottsplatser och arenor. Ideella föreningsars ungdomar och ledare släpar mycket utrustning och sätter upp tillfälliga läktare till exempel, men det finns få riktlinjer och krav för hur detta ska göras. När vi som åskådare besöker ett idrottsevenemang vill vi vara säkra på att allt fungerar som det ska. Montering och användning är väldigt oregerat i dag.

Det finns inte heller några krav på hur man ska besiktiga denna utrustning. Där tycker vi att det behövs en politisk insats, och vi föreslår att regeringen ska ta tag i denna fråga. Det är också otydligt vem det egentligen är som ska ansvara för detta. Vi har kommunala anläggningar, vi har privata anläggningar och det finns en oklarhet. Vi skulle därför vilja se ett initiativ från regeringen i denna fråga.

Det finns många förslag i vår motion – många yrkanden. Men, fru talman, för tids vinnande väljer jag att yrka bifall till reservation 4.

Anf. 40 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Jag ställer mig bakom Kristdemokraternas reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 14.

Jag ska först göra två deklARATIONER. Den första gäller det som Vasiliki Tsouplaki och även Lotta Finstorp nämnde om att 20 miljoner till äldres fysiska aktiviteter togs bort i vårändringsbudgeten. Det tycker jag var en stor besvikelse.

Den andra gäller det som Peter Helander från Centerpartiet nämnde om OS 2026. Jag stöder också tanken på att det ska bli av.

Jag tänkte att jag skulle säga något om dopningsfrågorna. Där har vi reservationer. Det är svårt att uppskatta hur många som använder dopningsmedel. Men den senaste officiella bedömningen från Missbruksutredningen från 2010 var att det var 10 000 personer. Men forskning visar att det är 30 000 personer som använder anabola steroider, som är det vanligaste medlet. Det kan leda till effekter på hälsan, som hjärtförstoring, hjärtinfarkt, depression och blodproppar.

Det finns tre olika kategorier som använder dopningsmedel. Elitidrottare frestas att använda dopningsmedel för att förbättra den fysiska prestationen i syfte att vinna tävlingar, lösa viktproblem och minska smärta. Det är mot denna kategori som svenskt dopningsarbete främst riktar sig. Huvudsyftet är naturligtvis att man ska tävla på lika villkor i en idrott som är fri från dopning.

En annan kategori som använder dopningsmedel är framför allt killar som tränar på gym och använder anabola steroider för att snabbt förbättra sitt utseende och bli mer muskulösa. Dessa män har en förhöjd risk för en för tidig död.

Den tredje kategorin är personer i kriminella kretsar, där man experimenterar med olika droger. Det har visat sig att personer i dessa kretsar använder anabola steroider för att bli starka, aggressiva och känslökalla och för att öka känslan av oöverbannelighet.

Fru talman! Kristdemokraterna föreslår i en reservation tillsammans med Moderaterna att Sveriges antidopningsorganisation blir helt fristående och organisatoriskt oberoende av Riksidrottsförbundet. Det är min huvudpoäng här i dag.

Sverige har historiskt sett varit tongivande i antidopningsarbetet, inte minst genom Arne Ljungqvist som 1999 var med och grundade Wada, den världsomspännande organisation som har ansvaret inom idrotten att utarbeta en dopningslista över förbjudna preparat och metoder.

Under 2015 och 2016 avslöjade den så kallade McLaren-rapporten att det pågått omfattande och systematisk risk dopning inför och under som-

mar-OS 2012, friidrotts-VM 2013, vinter-OS 2014 och sim-VM 2015. Avslöjandet ledde till att Wada fastställde att Ryssland inte efterlevde reglerna, och ryska idrottsutövare förbjöds att tävla i internationella event.

Sedan har det kommit kritik mot Wada under senare år, även från Arne Ljungqvist. Det gäller bland annat jävssituationer, där representanter i ledningen för Wada har stort inflytande inte bara över antidopningsarbetet utan även över känsliga frågor som till exempel upptäckandet av systematisk dopning i vissa länder.

Idrottsutövare har också själva agerat. Ett upprop gjordes så sent som förra året, där de ville upprätta en internationell oberoende antidopningsorganisation med ökad öppenhet och transparens. För att ge uppropet stöd samlades ledare från Sverige och 17 andra länder i Paris i oktober förra året. De betonade vikten av att arbetet med att reformera Wada skyndsamt skulle påbörjas för att antidopningsarbetets trovärdighet skulle återskapas.

Redan 2011 presenterades en statlig utredning i Sverige, *Antidopning Sverige – En ny väg för arbetet mot dopning*, som föreslog att antidopningsverksamheten inom RF borde flyttas utanför idrotten till en fristående nationell antidopningsorganisation. Det är alltså denna linje som vi driver från Kristdemokraternas sida.

För att Sverige ska kunna upprätthålla en internationellt ledande position inom antidopningsarbetet och för att kunna stödja den starka rörelsen bland idrottsutövare i Sverige och internationellt anser vi kristdemokrater att det är av yttersta vikt att skyndsamt verka för att Sveriges antidopningsorganisation blir helt fristående och organisatoriskt oberoende av RF, Riksidrottsförbundet.

(Applåder)

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 11 (forts.) Idrott och friluftsliv (forts. KrU10)

Anf. 41 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Nilla Fischer. Zlatan Ibrahimovic. Henrik Lundqvist. Charlotte Kalla. Zebastian Modin. Carolina Klüft. Stefan Holm. Rolf-Göran Bengtsson. Sarah Sjöström. Anette Norberg. Herrlandslaget och damlandslaget. Jag hade nog kunnat ägna all min talartid enbart åt att nämna de stjärnor som förgyllt min vardag och uppväxt. Jag har gått upp mitt i natten, jag har sprungit hem efter skolan och jobbet, jag har prioriterat

bort måltider – allt för att se den där spännande matchen eller det där spännande loppet. Jag har jublat till deras framgångar, och jag har gråtit åt deras förluster.

Dessa idrottsstjärnor förgyller vår vardag och inspirerar varje dag barn, unga och vuxna att orka lite mer och våga lite till. Men trots att var och en av dem förtjänar att hyllas för sina prestationer tänker jag nu nämna några andra namn, nämligen namn på dem som är de riktiga hjältarna.

Eleonor Karlsson. Charlotte Bergstrand. Emma Gullbrandson. Bengt Gullbrandson. Melina Thordeman. Kalle Olsson. Göran Gunnarsson. Helene Nordström. Dan Olofsson. Tommy Karlsson. Karim Ademi. Detta är några av mina bästa vänner, några av mina gamla kollegor och några av mina gamla tränare. Det är också några av de personer jag har mött utifrån mitt uppdrag. De är eller har alla varit tränare eller ideella ledare, och idrottsstjärnor i all ära – utan dessa personer hade Idrottssverige aldrig fungerat eller varit vad det är i dag.

Fru talman! Jag är tyvärr en del av den tråkiga statistiken inom svensk idrott. Jag är tjejen som slutade med organiserad idrott när jag började högstadiet. För alla oss som jobbar med idrottsfrågor är dessa siffror sorgliga och problematiska. De visar nämligen att barn slutar med idrott när de kommer upp i en viss ålder. I dag kan vi se att de når den puckeln vid elva års ålder. Ta in den siffran: Barn väljer att sluta med organiserad idrott vid elva års ålder!

I en rapport från Generation Pep lyfter man också upp problematiken kring barns och ungas stillasittande. Tonåringar rör sig mindre än barn, och flickor rör sig mindre än pojkar. Alldeles för få kommer upp i 60 minuters fysisk aktivitet dagligen. Vilken utveckling kommer detta att innebära för folkhälsan i Sverige? Vilka kostnader kommer det att innebära för samhället?

Problemet finns i alla grupper av barn och unga i Sverige, men tyvärr hittar vi tydliga skillnader beroende på var man är född och uppvuxen, om man är pojke eller flicka samt vilken socioekonomisk bakgrund föräldrarna har. År 2019 lever vi alltså fortfarande i ett Sverige där klass och kön har betydelse för i vilken utsträckning barn idrottar och vilken hälsa de har. För oss socialdemokrater är det självklart så att du, oavsett vem du är eller hur din bakgrund ser ut, ska ha rätt till ett aktivt liv – hela livet.

Fru talman! Ett citat från en okänd källa lyder: ”Du behöver inte kunna för att börja. Men du måste börja för att kunna.” Tillsammans med idrottsrörelsen och svenskt friluftsliv kan vi politiker självklart vara med och sänka de trösklar som i dag utgör ett hinder för att fler ska kunna röra sig. Vi kan fatta beslut som gör skillnad på riktigt.

Dock har jag en oerhört stor tillit till idrottsrörelsen och friluftslivet i Sverige. Jag anser inte att vi politiker ska gå in och peta i deras verksamheter eller peka ut alla riktningar. Självklart ska vi ställa krav, men som idrottspolitiker är det min uppgift att ha en nära dialog med de personer som gör skillnad på riktigt.

Sedan jag blev idrottspolitisk talesperson för Socialdemokraterna har jag samtalat med Riksidrottsförbundet, Svenskt Friluftsliv, Svenska Ishockeyförbundet, Svenska Fotbollförbundet, Svenska Parasportförbundet med flera. Jag har lärt mig att de största kritikerna till dessa verksamheter är de själva och att de jobbar varje dag med att förbättra sina förbund och sina verksamheter. De vill göra dem mer välkomnande och mer jämställda.

Oavsett om jag talar till partivänner, om jag är ute och föreläser eller om jag har en debatt med politiska motståndare tycker jag att det är oerhört viktigt att vi lyfter fram idrottens och friluftslivets samhällsnytta. Det är viktigt att vi förstår vilken styrka som finns där och vilka positiva effekter våra föreningar har för samhället och människan. Vi kan och ska tala om de ekonomiska vinsterna. Vi kan och ska tala om de sociala effekterna. Vi kan och ska tala om hälsovinsterna.

Idrotten och svenskt friluftsliv behövs för att motverka den ökade ohälsan och stillasittandet. De behövs för att våra barn och unga ska få en meningsfull fritid, vuxna förebilder och trygga miljöer. Därmed förhindras de att hamna i destruktiva beteenden. Idrotten och svenskt friluftsliv behövs för att ge oss skratt, nya vänner, ökad gemenskap och laganda, oavsett bakgrund. Idrotten och svenskt friluftsliv behövs.

Min uppgift är därför att få personer på alla nivåer att förstå att varje investerad krona ger det mångdubbla tillbaka. Förra mandatperioden såg regeringen till att vårt vallöfte från 2014 om att öka idrotts- och friluftslivsanslagen gick igenom. Det var jag oerhört stolt och glad över. Men man kan inte leva på gamla meriter, och i dag gäller det att hitta lösningar på dagens problem.

Här ligger såklart idrottsrörelsen själv i framkant. Genom Strategi 2025 visar de hur de tänker jobba för att deras idrottsrörelse ska bli den bästa i världen. Det handlar om att ändra synsättet på träning och tävling, skapa en mer inkluderande idrott för alla och fortsätta jobba för en jämställd idrott. Det handlar om moderna medlemskap som gör det lättare för människor att engagera sig och om att stärka ledarskapet i alla delar.

Fru talman! Som flera personer före mig har nämnt befinner vi oss i kammaren för att debattera betänkandet *Idrott och friluftsliv*. Här finns ett flertal bra och välskrivna motioner som behandlar allt från barns tillgång till idrott, jämställdhet, hbtq-frågor, dopningsfrågor med mera. Att jag kommer att yrka avslag på dem ska inte uppfattas som att motionerna i sig är dåliga. Anledningen är i många fall att detta är arbete som redan görs – av regeringen, i dialog med Riksidrottsförbundet, eller av idrottsrörelsen själv genom Strategi 2025.

Jag väljer att lita på det omfattande förändrings- och utvecklingsarbete som just nu sker inom svensk idrott i hela landet, därför att det behövs. Jag väljer också att lita på att regeringen fortsätter den goda dialog man byggde upp under förra mandatperioden. Jag väljer också att fortsätta lyssna och driva de frågor som politiskt behöver drivas för att vi ska kunna skapa en levande idrottsrörelse och ett levande friluftsliv. Jag är nämligen övertygad om att det är trygga människor som skapar trygga samhällen, och där har idrotten och friluftslivet större betydelse än vad jag någonsin kommer att ha.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i sin helhet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 42 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Fru talman! Dagens betänkande behandlar två ämnen, och jag kommer att fokusera på idrottsdelen.

Vi har nog alla en relation till idrotten – det har vi hört inte minst under dagens debatt. Min uppväxt präglades av idrott och rörelse. Jag var lyckligt

lottad: Mina föräldrar såg värdet i att ha en aktiv ungdom. För mig gav det ett stort mervärde i livet, som jag än i dag bär med mig.

Det finns dock en hel del som inte är lika lyckligt lottade som jag var, exempelvis de som fötts med en funktionsnedsättning eller som råkat ut för något som gjort att de inte kan idrotta på samma villkor.

Ett tv-program som inspirerat mig denna vår är TV4:s *Vinnarskallar*. Där tävlar elitidrottare eller före detta elitidrottare om vem som har den största vinnarskallen. Låt mig berätta varför de inspirerar mig. Många av programdeltagarna har varit med om en olycka eller en tragedi som har gjort att de har tvingats amputera eller har blivit förlamade i en kroppsdel. Att då börja satsa på en karriär inom elitidrotten är för många obegripligt. Vilken styrka och mentalitet de visar! Jag är verkligen imponerad och vill tacka dem för att de inspirerat mig och många andra att inte ge upp.

Vår motion om att inrätta ett nationellt parasportotek handlar om att möjliggöra för fler att börja idrotta. Utrustning inom parasport är ofta dyr. Jag kan förstå att föräldrar inte har råd att köpa en hockeykälke inför varje termin eller för den delen, om det visar sig att barnet inte tycker om sporten, att köpa en utrustning som används två gånger. Jag vet att det finns sportotek på sina håll i landet, men med ett nationellt sådant kan vi snabbare få fler att börja idrotta. Kanske kan vi få nästa generations vinnarskalle på det sättet.

Fru talman! En annan fråga är dopning inom idrotten, som vi tyvärr alldeles för ofta får höra talas om. Att låta prispengar och berömmelse gå före lusten till och glädjen över sin sport är inte bara sorgligt; det är ett hårt mot dem som håller sig på rätt sida av lagen. Det är beklagligt att vissa vill skämma ut sig genom att tävla på orättvisa villkor och med hjälp av otillåtna substanser.

I dag dopningstestas endast de som är kopplade till en idrottsförening. De som gymmar hamnar däremot mellan stolarna och utanför det redan uppbyggda systemet, som är anpassat för idrottare. Det vore rimligt och på sin plats att utreda möjligheten till ett liknande system för alla dem som inte är kopplade till en idrottsförening, för att säkerställa att dopning inte förekommer på våra gym.

Fru talman! Inom fotbollen har man räknat fram att varje satsad krona ger tio tillbaka. Det kan exempelvis handla om färre skador när man blir äldre, mindre kriminalitet och bättre folkhälsa. Rapporten *Så ger fotbollen tillbaka* har räknat endast på fotbollens vinster, men det är ingen orimlig gissning att resultatet skulle bli detsamma även för andra sporter. Låt oss därför säkerställa att fler kan börja idrotta!

Jag vill även lyfta fokusområdet idrott för äldre. Det blir lätt så att vi i debatten bara nämner barn- och ungdomsidrottens goda möjligheter, men idrott för vuxna och äldre är en fråga som jag önskar att fler började tala om. Idrott kan göra mycket för folkhälsan inom dessa grupper, inte minst i förebyggande syfte. Ju äldre vi blir, desto mer muskler tappar vi. Detta resulterar i svagare kroppar som lättare skadas sig. Det kan exempelvis handla om fallolyckor och benbrott. Förutom detta mår både hjärta och hjärna bra av att vi rör på oss dagligen – men även någon gång i veckan.

Vi har i vår kommittémotion skrivit om vår vision när det gäller just idrott för äldre. I M-KD-budgeten fanns liknande förslag med ett öronmärkt budgetanslag, som dessvärre försvann i vårbudgeten. Detta beklagar jag, men jag hoppas samtidigt att vi i höstens budget får se anslag som är

Prot. 2018/19:92
14 maj

Idrott och friluftsliv

öronmärkta för denna grupp. Kultur och idrott är inte bara för barn och unga utan för oss alla, i livets alla skeden.

Även jag vill yrka bifall till vår reservation 21.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 maj.)

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2018/19:117 Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av länsstyrelserna

Redogörelse

2018/19:RR4 Riksrevisionens redogörelse för granskning av Årsredovisning för staten 2018

§ 13 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 13 maj

2018/19:233 Ytterligare krav i handelsavtal

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet *Ann Linde* (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 maj

2018/19:638 Utsläppen från lastbilar

av *Jessika Roswall* (M)

till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2018/19:639 Risken för stängda djursjukhus och akutmottagningar

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2018/19:640 Bristen på veterinärer och djursjukvårdare

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2018/19:641 Brist på veterinärer med specialistkompetens

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Prot. 2018/19:92

14 maj

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 13 maj

2018/19:609 Transportstyrelsens företagskontroller

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:610 Transportstyrelsens kontroller

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 18.15.

Sammanträdet leddes

av tjänstgörande ålderspresidenten Tuve Skånberg från dess början till och

med § 10 anf. 27 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 3 Avsägelse	1
§ 4 Anmälan om ersättare.....	1
§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	1
§ 6 Anmälan om faktapromemorior	2
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 8 Ärenden för bordläggning	2
§ 9 Kulturskaparnas villkor	3
Kulturutskottets betänkande 2018/19:KrU11.....	3
Anf. 1 CHRISTER NYLANDER (L)	3
Anf. 2 LOTTA FINSTORP (M)	5
Anf. 3 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD).....	6
Anf. 4 CHRISTER NYLANDER (L) replik.....	7
Anf. 5 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD) replik.....	8
Anf. 6 CHRISTER NYLANDER (L) replik.....	8
Anf. 7 JONAS ANDERSSON i Linköping (SD) replik.....	9
Anf. 8 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	9
Anf. 9 ROLAND UTBULT (KD).....	12
Anf. 10 LARS MEJERN LARSSON (S).....	13
Anf. 11 LOTTA FINSTORP (M) replik	16
Anf. 12 LARS MEJERN LARSSON (S) replik.....	16
Anf. 13 LOTTA FINSTORP (M) replik	17
Anf. 14 LARS MEJERN LARSSON (S) replik.....	17
Anf. 15 PER LODENIUS (C)	17
Anf. 16 ANNA SIBINSKA (MP)	19
(Beslut skulle fattas den 15 maj.).....	21
§ 10 Allmänna kulturfrågor	21
Kulturutskottets betänkande 2018/19:KrU12.....	21
Anf. 17 CHRISTER NYLANDER (L)	21
Anf. 18 ANNICKA ENGBLOM (M)	22
Anf. 19 ARON EMILSSON (SD).....	24
Anf. 20 ANNICKA ENGBLOM (M) replik.....	26
Anf. 21 ARON EMILSSON (SD) replik	27
Anf. 22 ANNICKA ENGBLOM (M) replik	27
Anf. 23 ARON EMILSSON (SD) replik	28
Anf. 24 PER LODENIUS (C)	28
Anf. 25 HANS HOFF (S).....	30
Anf. 26 ARON EMILSSON (SD) replik	31
Anf. 27 HANS HOFF (S) replik	32
Anf. 28 ARON EMILSSON (SD) replik	32
Anf. 29 HANS HOFF (S) replik	33
Anf. 30 CHRISTER NYLANDER (L) replik	33
Anf. 31 HANS HOFF (S) replik	33
Anf. 32 CHRISTER NYLANDER (L) replik	33
Anf. 33 ROLAND UTBULT (KD).....	34
Anf. 34 ANN-BRITT ÅSEBOL (M)	35

(Beslut skulle fattas den 15 maj.)	36	Prot. 2018/19:92
§ 11 Idrott och friluftsliv	36	14 maj
Kulturutskottets betänkande 2018/19:KrU10	36	-----
Anf. 35 CHRISTER NYLANDER (L).....	36	
Anf. 36 LOTTA FINSTORP (M).....	38	
Anf. 37 CASSANDRA SUNDIN (SD).....	39	
Anf. 38 PETER HELANDER (C).....	40	
Anf. 39 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	42	
Anf. 40 ROLAND UTBULT (KD).....	45	
(forts.).....	46	
Ajournering.....	46	
Återupptaget sammanträde	46	
§ 11 (forts.) Idrott och friluftsliv (forts. KrU10)	46	
Anf. 41 ANNA WALLENTHEIM (S).....	46	
Anf. 42 ANGELIKA BENGTSSON (SD).....	48	
(Beslut skulle fattas den 15 maj.)	50	
§ 12 Bordläggning.....	50	
§ 13 Anmälan om interpellation	50	
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	50	
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	51	
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 18.15.....	51	